

גיליון מס' 3 | אייר תשע"ט, מאי 2019

המכללה
האקדמית
לחינוך
קז

כשרות-קז

מגוון נקודות מבט על הכשרה להוראה

צהר העורכת

"רשומון קיי" גיליון מספר 3 יוצא לאור, עשיר ומגוון, מלוא הטנא התרשמויות, למידות וקולות על הכשרה והוראה. תכנית "אקדמיה-כיתה" שבבסיסה חזון לחיזוק השותפות בין אקדמיה לבתי ספר יצאה לדרך בשנת תשע"ו כדגם התנסות לסטודנטים, בגיליון הנוכחי היא מתוארת ממגוון נקודות מבט: של ראשת תכנית ומדריכה פדגוגית במכללת קיי, מורות מכשירות מבית חינוך "נאות לון" ושל נציגת המטה במשרד החינוך שייסד וייזם את התכנית.

בגיליון זה, נחנך מדור חדש בשם "הבמה" המתכתב עם השאיפה לחיזוק השותפויות בין אקדמיה לשדה החינוכי "במת בית ספר" ו"במת הגן" חושפים מוסדות חינוך איכותיים שנמצאו ראויים לשמש מקום התנסות לסטודנטים ומהווים מודל לתהליכי הוראה ולמידה מיטביים. הכתבה "הכל מתחיל מבראשית", מתייחסת להשפעה של שיתוף הפעולה בין מכללת קיי לרשות המקומית בבאר שבע, על ההכשרה להוראה.

בנוסף, בכתבות: "נעים לקראת תקשורת מקרבת" (בתכנית ההכשרה לחינוך הגופני) ו"על דא ועל הא" (בתכנית ההכשרה לחינוך המיוחד), מתוארת מעורבותם של סטודנטים בימי עיון. התרשמויות מסוירים לימודיים שנערכו בארץ ("ירושלים-עיר שלוש הדתות" במסגרת תכנית ההכשרה לבית ספר יסודי) ובמרוקו הרחוקה (ב"מסע מנהיגות לארצות המזרח") וכן, הכתבות אודות "יום המעשים הטובים" ו"מחנכים את דור העתיד" שופכות אור על התנסויות ייחודיות במסגרת ההכשרה.

ד"ר בתיה רייכמן

ראש לימודי הכשרה

צהר הנשיאה

הרשומון של מכללת קיי נבנה מתוך רצון לקדם מנהיגות משתפת בתהליכי ההכשרה להוראה, ומתוך הכרה כי לשותפות תהיה תרומה חשובה לאקלים הכשרה מיטבי. מנהיגות משתפת ודמוקרטית, בניגוד למנהיגות היררכית ובירוקרטית, מדגימה ברית אסטרטגית בין השותפים, כשהמטרה המשותפת לאקדמיה ולשדה היא ליצור מורים איכותיים ולחזק את תחושת היכולת אצל מורים מכהנים ומורים לעתיד.

הכתבות השונות ברשומון מייצגות שותפות בקבלת החלטות ובהובלת תהליכים חינוכיים, והן מדגימות דיאלוג מתמשך להבניית הערכים המשותפים. אומנם מנהיגות משתפת היא מורכבת וקשה ליישום, אך בבסיסה הנכונות לאפשר לטעות וללמוד, להכיר בתרומה הייחודית של כל שותף, ליצור קהילות שיח ולהבטיח למידה מקצועית מתמשכת לכל השותפים. אשרינו שזכינו להיות חלק מתהליכי הכשרה להוראה, המתייחדים בהקשבה וביאלוג בין סטודנטים ומורים, מדריכים פדגוגיים ומלווים במערכת החינוך, שותפי אמת.

תודות רבות לד"ר בתיה רייכמן, ראש תוכניות ההכשרה במכללת קיי, על עריכת הגיליון המרתק הזה ולכל אלה ששיתפו אותנו במנהיגות המשתפת שהם חולקים.

פרופ' לאה קוזמינסקי

נשיאת המכללה

"אקדמיה כיתה" בתכנית ההכשרה לבית ספר יסודי

מאת: ד"ר יהודית סלפטי, ראש תוכנית ההכשרה לבית הספר היסודי

התוכנית "אקדמיה כיתה" התחילה לפעול במסלול ההכשרה לבית הספר היסודי במכללת קיי בשנת הלימודים תשע"ח בראשותה של ד"ר ענת שיוביץ ובניהולה של ד"ר בתיה רייכמן. הרצון שלנו לתת לסטודנטיות שלנו הכשרה טובה יותר וכניסה "רכה" למערכת החינוך עמדו בבסיס ההחלטה להיכנס לתוכנית. כמדריכה פדגוגית בתוכנית ההכשרה ליסודי זו שנתי השלישית וכראש תוכנית זו בשנתי הראשונה, אני חשה מקרוב את התרומה המשמעותית של התוכנית להכשרה טובה יותר של פרחי ההוראה, זאת לאור ההיכרות המוקדמת שלי עם ההתנסות המסורתית. בכתבה זו אתייחס למרכיבים שונים של התוכנית כגון: התחלת התנסות בתחילת שנת הלימודים במערכת החינוך, הרחבת ההתנסות ליום נוסף, ביצוע יוזמה כחלק מהמחויבויות של התוכנית, שעת הדרכה מעוגנת במערכת השעות של מורה מכשירה עם סטודנטית, "הוראה בצמד" ומעמד של מורה שנייה בכיתה. בהתייחס לכל אחד מהמרכיבים אביא חלק מהקולות של המתכשרות להוראה וחלק מהקולות של המורות המכשירות.

בהתייחס להתחלת ההתנסות בתחילת שנת הלימודים במערכת החינוך, הסטודנטיות ציינו שהנכוחות בבית הספר ביום הראשון ללימודים הייתה חשובה מאוד להכשרה שלהן ולהכנה שלהן כמורות. היום הראשון ללימודים גדוש בחוויות מרגשות ומעצימות להורים, למורים ולתלמידים וכך גם למתכשרות להוראה הולמדות מהמורות המנוסות כיצד לקבל את התלמידים החדשים. ביום זה הן חוות יחד עם המורה את היום הראשון ללימודים על כל המשתמע ממנו ובנוסף הן נחשפות לטקסים לקבלת תלמידי כיתה א' המתקיימים בבתי הספר. החשיבות של הכניסה לכיתה בפתחה של השנה מנכיח אותן בכיתה כחלק מהצוות המלווה את הכיתה.

לדבריה של יונת, "הגעתי לבית הספר ביום ההיערכות לקראת פתיחת שנת הלימודים, הכרתי את המורה המכשירה וכבר ביום זה התחברתי אליה מאוד והייתי שותפה לעיצוב הסביבה הלימודית. ביום הראשון ללימודים חשתי את ההתרגשות של הילדים, שמעתי את החוויות שלהם מהחופשה. בנוסף, הייתי עדה לחששות של התלמידים מההתחלה החדשה. ראיתי איך המורה מקבלת את תלמידה. היה בולט מאוד שגם היא מתרגשת." (יונת צאלף)

ליטל מוסיפה, כאשר הגעתי לבית הספר ביום ההיערכות ובתחילת שנת הלימודים הבנתי את החשיבות הרבה של ההגעה לבית הספר כבר ביום הראשון ללימודים. אין לי ספק שזה היה מהלך חשוב מאין כמותו להכשרה שלי" (ליטל כהן - שפושניקוב)

במסגרת התוכנית ההתנסות הורחבה לשלושה ימים, הנוכחות ביום הנוסף מאפשרת לסטודנטיות להכיר את בית הספר כמערכת, זאת מעבר לנעשה בתחומי הכיתה שבה הן מתנסות. ביום זה הן נחשפות לעשייה הרבה המתבצעת במרחב הבית-ספרי ע"י בעלי תפקידים שונים. כמו כן, הן מקיימות מפגשי למידה עם המורה המקשרת, עם מנהלת בית-הספר וכן עם גורמים חיצוניים כגון מדריכים בתחומי דעת שונים המגיעים להנחות את המורות.

"היום הנוסף מאפשר לי לעבוד על היוזמה ולקדם אותה. ביום זה אני פחות בכיתה ויותר במרחב הבית-ספרי. אני בדרך כלל עובדת על משהו ברמה בית-ספרית."

אני יכולה לומר שיש חשיבות ליום הזה מפני שאני מצליחה להרגיש חלק מצוות בית הספר ולהרגיש שייכות, אני שומעת מהמורות הוותיקות רעיונות למערכי שיעור ומתייעצת איתם במהלך היום השלישי." (יונת צאלף)

במסגרת "אקדמיה כיתה" הסטודנטיות נדרשות לבצע יוזמה ברמה הבית - ספרית. בתהליך הובלת היוזמה הן נדרשות לעבוד עם בעלי תפקידים שונים בתוך בית הספר כגון: מנהל/ת, סגן/ת, אב -בית, מזכירה, רכזת שכבה, רכזת מקצוע, מורים מקצועיים ועוד. ההיכרות עם בעלי התפקידים לצורך ביצוע היוזמה מעניקה להן תחושת מסוגלות ומחזקת את תחושת השייכות שלהן לבית-הספר, זאת מעבר לשייכות לכיתה הבודדת שבה הן נמצאות במהלך השנה. בבתי הספר השונים שבהן מתנסות הסטודנטיות במסלול היסודי התבצעו יוזמות מרשימות כגון: הובלת יום שיא בנושא "מנהיגות" בבית ספר "נאות לון" בבאר שבע תוך שיתוף פעולה בין סטודנטית שנה ג' וסטודנטיות שנה ב'. ביום השיא השתתפו כל תלמידי בית הספר כולל תלמידי החטיבה הצעירה. גם המורות וגם התלמידים הביעו את שביעות רצונם מהפעילויות המגוונות שכללו: חדרי בריחה, משחקי חצר ומשחקי חדר שתוכננו, הוכנו והופעלו ע"י הסטודנטיות. בבית ספר "רמות" בבאר שבע הסטודנטיות הקימו סביבה לימודית חוץ-כיתתית בתחום השפה העברית ברוח "האני מאמין" הבית-ספרי. הסביבה הלימודים כללה משימות הפעלה הנותנות

מגוון נקודות מבט על תכנית אקדמיה-כיתה

מענה לשלושה מרחבי המח"ר: מידעני, חברתי ורגשי. (וברוח אחד מהיעדים שלנו במסלול היסודי לטיפול השפה הדבורה והכתובה בקרב פרחי ההוראה). בבית ספר "מולדת" בבאר שבע, סטודנטיות שנה ב' וסטודנטיות שנה ג' הובילו את "מצעד הספרים". במסגרת היוזמה, התלמידים קראו ספרים וביצעו פעולות שונות בעקבות הקריאה.

לדברי אחת המורות המקשרות: "ביצענו פרויקט מרשים במיוחד מבחינת ההיקף, מבחינת התוכן ומבחינת דרך הלמידה. מבחינת ההיקף, יום השיא כלל את כלל תלמידי בית הספר. ההיערכות להובלת יוזמה שבה משתתפים כלל התלמידים אינה פשוטה. ללא ההתגייסות של פרחי ההוראה היינו מתקשים מאוד להוביל יוזמה רחבת היקף ברמה שכזו. הן היו שותפות לבחירת הנושאים, לתכנון וכמובן לביצוע. התכנים כללו היכרות עם מנהיגים שהם דמויות מופת ואשר ניתן ללמוד מהם על תכונות של מנהיג. הדגש היה על זיהוי תכונות מנהיגות אצל כל אחד מהתלמידים. הלמידה נעשתה באמצעות למידה פעילה שכללה מוקדי הפעלה מאתגרים. התלמידים שיתפו פעולה והמורות שליוו את התלמידים במוקדים השונים הביעו שביעות רצון רבה משיתוף הפעולה שלהם ומהלמידה החווייתית. אני מודה לסטודנטיות שלקחו אחריות והובילו את יום השיא ביד רמה". (סילביה רוזנבוים)

נופר רואה בתוכנית מקור להעצמה אישית. "תכנית אקדמיה כיתה תורמת רבות להכשרה המעשית שלי ומעצימה את הקשר ביני לבין בית הספר. ההתנסות מסייעת ביצירת קשרים ושותפויות עבודה עם גורמים שונים בבית הספר. בסמסטר א' יזמתי ויישמתי פרויקט שמטרתו העיקרית היא חיזוק הקשר בין תלמידי בית הספר להוויה הבית ספרית." (נופר נאוגאוקר).

על פי התוכנית, יש לכל מורה מכשירה שעת הדרכה המעוגנת במערכת השעות עם הסטודנטית שלה. הסטודנטית והמורה יושבות יחד ומתכננות שיעורים, יחידות הוראה ומשימות דיפרנציאליות לתלמידים. המורה מעניקה לסטודנטית כלים לניהול כיתה כגון: ניהול תיק כיתה, עבודה עם מנבסנ"ט, קשר עם הורים ועוד. בזמן איכות זה המורה נותנת לסטודנטית משוב על השיעורים אותם היא מלמדת וכן עומדת לרשותה בכל שאלה הקשורה לתכנים הנלמדים, להתנהלות מול התלמידים ולהבנת בית הספר כמערכת. בין המורה המכשירה לבין הסטודנטית נרקמים קשרי עבודה וקשרים אישיים שבהרבה מקרים נמשכים עוד שנים רבות מעבר לשנת ההתנסות.

"המורה תמיד זמינה ותמיד מגיבה. היא נותנת לי רעיונות, היא התעניינה בשלומי בזמן חופשת הסמסטר ואיחלה לי הצלחה". (יונת צאלף)

על פי דברי אחת המורות המכשירות: "אני עומדת לרשותה של הסטודנטית שלי ותומכת בה גם בפאן המקצועי וגם בפאן האישי. אני בקשר עם כל הסטודנטיות שהתנסו בכיתתי בעבר, מברכת אותן עם שיבוץן להוראה, משתתפת בחתונות ובשמחות שלהן וממשיכה לתמוך בהן מרחוק" (ריטה אבני)

אחד העקרונות של התוכנית להעצמת ההתפתחות המקצועית של פרחי ההוראה הוא "הוראה בצמד". כדי לקדם עיקרון זה נדרשות כל המורות המכשירות להשתתף בהשתלמות המתקיימת במכללה. בהשתלמות זו, הן רוכשות בין היתר גם כלים לניהול שיעור בצמד. גם הסטודנטיות מקבלות הדרכה לכך במסגרת הסדנה הדידקטית. ההוראה בצמד מאפשרת לסטודנטית הטירונית ללמד לצידה של מורה מנוסה, וותיקה ומומחית. היא רוכשת ביטחון מעצם העובדה שלצידה נמצאת מורה מנוסה לאורך כל השיעור כדי לתמוך, לתקן, לחדד או להדגים משהו שלא הובן בשיעור. השותפות בין המורה לפרח ההוראה מתקיים לכל אורך השיעור: בהקנייה, בעבודה בקבוצות הוראה ובסיכום השיעור. הסטודנטית מביאה אל השיעור את הידע החדש כגון שימוש בטכנולוגיה, ניהול שיעור בשיטות הוראה חדשות (כגון: PBL) והמורה מביאה איתה ניסיון וידע שנצבר עם השנים.

חן מציינת את החשיבות של ההוראה בצמד לחזוק הביטחון העצמי שלה. "המורה המכשירה שלי ואני עובדות יחד, יש לי 2 קבוצות קבועות שאני עובדת איתן ואני מרגישה אחריות כלפיהן. אני מרגישה שאני צוברת ביטחון ושאיני די מוכנה לאתגר האמיתי בכיתה משלי. אין לי ספק שהמרוויחים הגדולים הם התלמידים שמקבלים מענה טוב יותר במהלך השיעורים וגם בהפסקות." (חן בלושטיין)

מגוון נקודות מבט על תכנית אקדמיה-כיתה

יסכה מעריכה את השותפות המלאה עם המורה המכשירה "המורה המכשירה שלי ואני מלמדות יחד, המורה שותפה מלאה למהלך השיעור, היא נותנת לי להוביל אבל היא תמיד קשורה, כותבת על הלוח, מרחיבה את ההסבר שלי, מחדדת דברים לתלמידים מתקשים. בעבודה בקבוצות היא מתייעצת איתי לגבי קבוצת ההוראה. בזמן העבודה בקבוצות, כל אחת מאיתנו עובדת עם קבוצה אחת. (יסכה נעמן)

התוכנית מעניקה לסטודנטית בכיתה מעמד של מורה שנייה בכיתה, היא שותפה לכל הפעילות הקשורה בניהול הכיתה: תכנון שיעורים ויחידות הוראה, תכנון חודשי, תכנון שנתי המתקיים ע"י כלל המורות בשכבה, ישיבות צוות, השתתפות בהדרכה החיצונית הניתנת ע"י מדריכות בתחומי הדעת השונים, שיחות עם יועצת בית הספר, השתתפות בסדורים לימודיים ולבטיוול שנתי, אסיפת ההורים ועיצוב הסביבה הלימודית ועוד.

נדבך נוסף בהכשרה מתייחס להובלת פרויקט בגישת למידה מבוססת פרויקטים. **על פי דבריה של שרית,** "במסגרת התנסותנו בבית הספר אנו הסטודנטיות גיבשנו החלטה לבצע פרויקט PBL העוסק בכתיבת סיפורים. תוצר הפרויקט הוא ספר סיפורים של תלמידי הכיתה. תחילה, יצאנו ב"קול קורא" המזמין את התלמידים להשתתף בתהליך של כתיבת סיפור אישי. לשמחתנו הייתה היענות רבה מצד תלמידים. אנו בתחילת הדרך ומסתמן כי צפוי לנו תהליך ארוך ומלמד יחד עם התלמידים. (שרית סרור)

"כאשר חזרתי בתחילת סמסטר ב', התלמידים קיבלו אותי באהבה ואמרו לי שהייתי חסרה. זה אומר שהיה לי מקום משמעותי בכיתה, זאת בניגוד למה שהיה בשנה ב', אני פעילה בכל השיעורים, עובדת עם קבוצות, עוזרת לתלמיד מסוים. אני מעורבת לא רק בתחום הלימודי אלא גם בתחומים נוספים הקשורים לתלמידים בכיתה. הילדים משתפים אותי בבעיות אישיות וזה לא ברור מאליו. כאשר אחד ההורים משתף אותי בענייני המשפחה, זה אומר שיש לי מקום חשוב גם אצל ההורים.

הצטרפתי לסיור לימודי כמורה לכל דבר ועניין. במהלך השנה אני אחראית על קבוצת הוראה כולל תכנון משימות מותאמות לתלמידים. (יונת צאלף)

חן מסכמת "אני ממליצה לסטודנטית שנה ב' להיכנס לתוכנית. המורה המכשירה שלי כל כך סומכת עלי ומאמינה בי. היא נותנת לי אוטונומיה מלאה בתכנון השיעורים. כמתמחה בלשון לקחתי אחריות על הוראת הלשון. כאשר התלמידים שואלים שאלה הקשורה ללשון, המורה מפנה אותם אלי כמומחית ללשון. זה מחמם את הלב ומעצים אותי. המורה מדברת אל התלמידים בשפה גבוהה ואני לומדת ממנה שזה אפשרי ושזה עובד יפה". (חן בלושטיין)

ועל פי דבריה של מורה מכשירה: " אני רואה באקדמיה כיתה משאב אדיר. ההוראה בצמד, החדשנות שהסטודנטית מביאה איתה לכיתה, ההכנה של השיעורים וההוראה של יחידות הלימוד ביחד, הלמידה המשמעותית בגישת למידה מבוססת פרויקט וכמובן הנוכחות הקבועה של הסטודנטית במשך שלושה שבוע בפעילויות פנים- כיתתית וחוץ- כיתתית. כל אלה תורמים המון לתלמידים ולי כמורה, ומהווים התנסות ממשית עבור הסטודנטית." (איילה שוקרון)

לסיכום, העקרונות הבולטים של התוכנית "אקדמיה כיתה" כפי שהוצגו לעיל מעידים על החשיבות הרבה של העמקת הקשר בין האקדמיה לשדה ועל החשיבות של ההתנסות המעשית בתוך בתי הספר.

המורות המכשירות מ"בית חינוך נאות לון" - באר שבע

מאת: **לירון יונה, סיגל בוחבוט, שני אזולאי**, מורות מכשירות

ראשית, נשמח בטרם נגולל את סיפורנו להציג עצמנו **לירון יונה, סיגל בוחבוט, שני אזולאי**, שלושתנו מחנכות כיתה ה' ב"בית חינוך נאות לון". אנו גם סטודנטיות לתואר שני בתוכנית "הוראה ולמידה" במכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי. במסגרת הקורס "זהות מקצועית בהוראה" נתבקשנו לבחור מאמר בנושא זהות מקצועית של מורה ולהציג את עיקריו במליאה.

הטענה המוצגת במאמר* היא כי סטודנטים המתכשרים להוראה נחשפים להוראה בכיתה באמצעות צפייה בכיתה ובמורה, ובמרבית המקרים אין אפשרות לנהל שיח מעמיק על מה שצפו או הרגישו במהלך הצפייה. הסטודנטים גיבשו תפיסות מוטעות משיעורי הצפייה לגבי מהי הוראה ולמידה ולגבי אינטרקציות בין מורה ותלמיד בשיעור. נמצא כי אלו ערערו את ביטחון הסטודנטים לגבי יכולתם להיות מורים. המחקר מעלה סברה כי התנהלות כזאת פוגמת בעיצוב זהותם המקצועית של פרחי ההוראה. ממצאי המחקר מאששים מחקר אחר מטעם משרד החינוך שבו נמצא ששליש מהמורים פורשים מעבודתם בשלוש השנים הראשונות. אחת הסיבות העיקריות לכך היא קשיי השתלבותם של המורים המתחילים בבית הספר.

ממצאי המחקר הובילו למסקנה שהסטודנטים צריכים ליווי אישי, הכוונה והתנסות לצד מורה ותיק ומנוסה המלווה אותם באופן צמוד ומאפשר להם להביא את עצמם ואת אמונותיהם. עוד נמצא כי שיח פתוח ושותפות בין המוסד האקדמי בו לומד הסטודנט לבין צוות בית הספר עשוי להצמיח תחושה של שייכות ומעורבות של הסטודנט בבית הספר.

בסיום הקריאה, כשכתבנו את ממצאי המחקר, התבהרה לנו תמונה מדהימה, שאנחנו, שלוש המורות מבאר שבע, זכינו ליישם את מסקנות המחקר שנעשה אי שם באוסטרליה הרחוקה. בד"כ ההרגשה הרווחת בקרב עובדי ההוראה היא שתוצאות המחקרים נשארים באקדמיה ואינם מיושמים הלכה למעשה. הפעם, בשונה מתחושותינו בעבר, אנו שמחות כי זכינו ליישם את תוצאות המחקר בבית ספרנו ובכיתה האם שלנו - בשיתוף פעולה עם מכללת קיי ובעצם הצטרפותנו לתוכנית "אקדמיה-כיתה".

בבית ספרנו "נאות לון" מתקיימת מזה שנה שלישית התוכנית "אקדמיה כיתה", המאפשרת לסטודנט להוראה, בשנתו השלישית, התנסות קבועה של פעמיים עד שלוש פעמים בשבוע לאורך כל היום.

בתוכנית זו הסטודנטית הופכת להיות מורה נוספת בכיתה. שהותה לאורך יומיים שלמים, לרבות שבוע מרוכז בכל מחצית, מאפשרת לה לחוות את חיי ההוראה הדינאמיים הן מהצד הפדגוגי הן את ההווי הבית ספרי.

כמורות מכשירות נתבקשנו לעבור קורס לפיתוח מקצועי וללמוד על תפקידנו זה. נחשפנו לדרכים שונות להוראה בצוות, רכשנו כלים שסייעו לנו להפוך את הכשרתן של הסטודנטיות למיטבית. דוגמה לנושאים שעליהם ניתן דגש בקורס: דרכים לתיאום ציפיות ומתן משוב מקדם. אלו סייעו לנו בניהול שיח פתוח עם הסטודנטיות ותרמו לתהליך פיתוח הזהות המקצועית שלהן. אחד מיתרונותיה הגדולים של התוכנית "אקדמיה-כיתה" קשור באתגר ההוראה בכיתה הטרוגנית. כיתות הלימוד שלנו בישראל מוגדרות ככיתות הטרוגניות. לפיכך, מורים בישראל מתמודדים עם מגוון רחב של תלמידים בכיתותיהם. המגוון הזה דורש מהמורים לחשב מחדש את דרכי ההוראה המוכרות והידועות, שכן שיעורים שהתקיימו בהוראה פרונטלית (כשמורה מרצה בפני התלמידים או עושה משתמש בלוח הכיתה והתלמידים מקשיבים, כותבים או מעתיקים מהלוח) יוצרים מצב שבו לא ניתן מענה לכל התלמידים בכיתה.

לכן, התפתח מודל של "הוראה-למידה דיפרנציאלית", שדורשת מהמורה לעשות שינוי במבנה השיעור וחלוקתו, בהכנת תוכני הלימוד לפי רמות, באופן חלוקת הכיתה לקבוצות עבודה, בדרכי בחינת התקדמות התלמידים, בבדיקת הידע שלהם ובבקרה על הלמידה. הכנסת מורה נוסף לכיתה במסגרת התוכנית "אקדמיה-כיתה" היא בגדר "חלום שמתגשם". התוכנית "אקדמיה כיתה" מאפשרת לסטודנט להוראה תהליך הן של הוראה בצמד, שתי מורות בכיתה, הן אפשרות לעבודה דיפרנציאלית עם שתי קבוצות בדרגות קושי שונות.

היתרונות של הוראה בצמד רבים: התלמידים זוכים לשתי מורות באותה הכיתה וזה מאפשר למידה דיפרנציאלית ויחס אישי לכל תלמיד. המורה המכשירה מקבלת מורה נוספת המלמדת לצידה יומיים. הסטודנטית המתכשרת מביאה עימה נקודת מבט אחרת - בהתייעצות עם המורה המכשירה יש ביכולתה להוסיף, לשנות מערכים כראות עינה, כשהמטרה של שתיהן היא להפוך כל שיעור למלמד, ענייני, מגוון. פעמים רבות הסטודנטיות מביאות עימן את הפן הטכנולוגי, והמורה המכשירה נחשפת לשיעורים טכנולוגיים ולשיטות הוראה נוספות שלא חשבה עליהן או לא הכירה.

הסטודנטים מקבלים כלים לניהול כיתה, לרבות התמודדות עם בעיות משמעת והם עוברים התנסות הלכה למעשה בהתמודדות עם אירועים חברתיים, הכנה והוראת תכנים המשתלבים עם חזון בית הספר. בנוסף לכך, העובדה שיש להן אוזן קשבת וזמן לשיחה אישית עם המורה המכשירה מעניקה להן תחושת שייכות ונוסכת ביטחון בסטודנטים.

הדוגמה לכך היא הסיפור האישי של ג', אחת מהסטודנטיות שלימדה בכיתתנו וסיפרה שלפני כשנתיים במהלך התנסותה באחד מבתי הספר, היא חוותה משבר וירידה חדה במוטיבציה להשתלב בעולם ההוראה. לטענתה, הייתה זו מערכת יחסים לא נעימה ולא מכבדת מצד המורה שאליה התלוותה במהלך שהייה הקבועה שלה בבית הספר. היא לקחה "פסק זמן" של שנה, ולבסוף גמלה בליבה ההחלטה לנסות שוב בתקווה להיחשף לצדדים אחרים של ההוראה בכיתות. בשנה"ל זו אנו משמשות לה מורות מכשירות והיא מציינת בפנינו שהשהייה לצידנו, הלמידה והאוטונומיה שאנו מאפשרות לה, מעניקות לה חוויה מתקנת. תהליך ההוראה האינטנסיבי לצד שעות השהייה הרבות בבית הספר מאפשר לה להיחשף לרובדים שונים של העבודה הדינמית. המורה מכשירה משמשת כסוכן חברות של הסטודנטית עם "העולם האמיתי" של

חיי ההוראה בטרם היא יוצאת עצמאית לדרכה, ועומדת בגפה מול כיתה ומול המערכת כולה. בדרך זו, הסטודנטית מגיעה לשנת ההוראה הראשונה כמורה עם ביטחון ו"ארגז כלים" גדול ומגוון.

מטרת התוכנית "אקדמיה כיתה לתת מענה לשלושה אתגרים מרכזיים:

- ✓ קידום למידה משמעותית בכיתות על ידי הוראה של שני מורים באותה עת (מורה מנוסה וסטודנט להוראה);
- ✓ שיפור ההכשרה של סטודנטים להוראה והעמקת הפיתוח המקצועי של המורים המנוסים;
- ✓ פיתוח של מסלולי קריירה למורים.

ליאת אוליאל מנהלת יחידת תוכן ופדגוגיה במשרד החינוך

רשמי סיור בגני ילדים בחורה

בחודש נובמבר האחרון (2018) ביקרתי בארבעה גני ילדים ביישוב חורה שבהם מתנסים סטודנטים מתוכנית הגן במגזר הבדואי. התלוו אליי לביקור ד"ר בתיה רייכמן, ראש לימודי ההכשרה במכללה ומתאמת אקדמית בתוכנית, ד"ר אמל אבו סעד, ראש תוכנית הגיל הרך במגזר הבדואי והמד"ר פית ד"ר זינב אלסייד.

קבענו בכניסה ליישוב חורה בשעה 9:30 בבוקר ויצאנו למסע לימודי מרתק, מזמין ונעים. כל גן ילדים ממוקם באזור אחר ביישוב ואמל הדגישה שזה נעשה בשל הבחירה הקפדנית בגן וביכולתו לשמש כגן מתאים וראוי להתנסות. כל גן קיבל את פנינו בדרך מקורית וחמה משלו ובלטה מאוד השונות והייחודיות בכל גן.

בשנה ג הסטודנטיות מגיעות לגנים שלושה ימים בשבוע, ואילו בשנה ב' הן הגיעו רק ליומיים (12 שעות). הסטודנטיות סיפרו שיש שוני משמעותי בין שנה ב' לשנה ג' מבחינת ההתנסות שלהן. בשנה ג' היא אקטיבית הרבה יותר והן לומדות לעומק את הרבדים השונים של עבודת הגננת. כולן גם אמרו שעל אף שלא תהיה מלגה לסטודנטים בשנה הבאה, הן ממליצות לחברותיהן להצטרף לתוכנית. עם זאת עלה הקושי הגדול בהגעה לגנים - כמעט אף לא אחת מהן מתגוררת בחורה, אלא נאלצת להגיע מיישובים אחרים כולל מהפזורה בשעה מוקדמת מאוד. כמו כן עלה הצורך בגנים בתקציב לחומרים לצורכי הפעילויות שעל הסטודנטיות להעביר אחת לשבוע בגן.

הקשר עם המחוז בא לידי ביטוי בבחירה המשותפת של הגנים בידי אמל והמפקחת ובבניית מטרות הגן.

אמל סיפרה כי היא מאפשרת לסטודנטיות לבחור עם מי הן היו רוצות לעבוד בזוג (כל עוד זו מישהי שלא עבדו עימה בשנה ב'). כל הגננות מקפידות מאוד על פגישות משותפות עם הסטודנטיות גם במהלך היום וגם בימי החופש של המכללה.

הגן הראשון שהגענו אליו היה גן "אלאמל" (בעברית: התקווה), ובו אמל הגננת וכיאן וענאן הסטודנטיות. אמל פתחה את מפגש הבוקר ביחד עם אחת הסטודנטיות בהוראה טורית. אמל שרה ביחד עם הילדים שיר, ולאחר מכן הסטודנטית הסבירה להם על החילזון. היוזמה של הסטודנטיות בגן זה קשורה לציפורים. אמל שיתפה כי היא נתרמת מסגנונות הלמידה ומהרעיונות שהסטודנטיות מביאות לגן.

הגן השני - "אלבלאבל" (ציפור הבולבול) (בעברית), בו פירוזה היא הגננת ורים ומנאל הסטודנטיות. היוזמה שלהן היא בנושא המוזיקה בחצר הגן. ילדי הגן הופעלו בתחנות, שאותן הפעילו כולן כולל הסייעות. למדתי גם שגן זה הוא "גן זורם", ובו הילדים יכולים לגשת לאכול כשהם רעבים עד השעה 11 ואין שעה קבועה לכך.

הגן השלישי - "אלדור" (ציפור דרור בעברית) - מונה הגננת ואימא ומרים הסטודנטיות. בגן זה זכינו לפגוש את מנהלת אשכול הגנים שהיא בוגרת מכללת קיי. גם כאן היו תחנות עבודה.

בגן הרביעי - "אלקתאקית" (אפרוחים בעברית) קיבלו את פנינו בשיר "שלום לכם" בעברית מתוך התוכנית "פרפר נחמד". תגריד הגננת הייתה מחוץ למעגל הילדים בזמן שאסמאא והודה הסטודנטיות הובילו בצמד את הילדים בשירה ובניצוח המוזיקלי.

את היום סיימנו בלא פחות מסעודת מלכים שבישלה עבורנו זינב. למדתי במהלך היום על הרשת המקצועית שאותה טווה אמל ברגישות ובתבונה. העבודה שנעשית בגנים בידי אמל וזינאב מרגשת ומקצועית.

בתיה, שבנעיונות ובמקצועיות ליוותה את הביקורים, גילתה בקיאות גדולה בכל מה שקורה בגנים ונראה כי יש לה קשר מצוין עם בעלי התפקידים השונים שפגשנו. תודה רבה על יום גדוש בלמידה, בחום, בפתיחות ובאוכל טעים.

מסרים אחרים המופנים ללומדים מוטבעים באותיות בולטות על עמודי המבנה שנצבעו בירוק, ואלו מציעים להם דרכי פעולה שעשויות לסייע בידם להגביה עוף ולהגשים את המאווים שלהם בכל תחומי החיים.

תסתקרונו, הסקרנות
היא המנוע האנושי

תחקרו גם את
הדברים הקטנים

תקשיבו, גם לצלילים
שאתם לא מכירים

וכיום בית הספר מונה למעלה מאלף תלמידים שהם למעשה המיקרוקוסמוס של החברה הישראלית. 20% מהאוכלוסייה מוגדרים כעולים וילדי עולים ועל כן תוכנית עבודתה כללה עשייה בתחום הפדגוגיה, עשייה בנושא תרבות שעות הפנאי ושיפור הנראות תוך הנגשת המורשת, התרבות הישראלית היהודית והדמוקרטית לתלמידים.

לאחר מכן עלתה השאלה: "מה מביאים לקירות?" ומתוך הצורך הזה נעשה שיתוף פעולה עם ועד ההורים ועם צוות המורים בקביעת התכנים שישפרו את נראות ביה"ס. מדובר במנהלת עם חזון ושאיפה ליצור לתלמידי ביה"ס הבאים מרקעים / תרבויות שונות "קרקע אחידה" הנשענת על זהות לאומית, הצבת יעדים / מטרות לעתיד וכמובן המסר שעליהם לנסות ולהגשים את שאיפותיהם ללא שום פשרות ועם המון תמיכה וליווי מצוות ביה"ס.

כמו כן, בית הספר מקיף ג' פתח בפנינו את שעריו. אנו מעריכים מאוד את נכונות המורים והצוות לאפשר לנו להתנסות בבית ספרם. הסיטואציה שבה נכנסים "זרים" לשיעור, מתצפתים במטרה ללמוד על החיובי או

השלילי שבו אינה פשוטה ומעידה על נכונות גדולה מצד צוות בית הספר והנהלה להשתתף בהכשרת מורים, להוות עבורנו מודלינג להוראה. זה מעיד על רמת פתיחות ושקיפות גבוהה.

לנו כסטודנטים לחינוך יש האפשרות להתנסות הלכה למעשה בשטח בית הספר ולהגיע בע"ה כמורים עתידיים מוכנים יותר, עתירי ידע וניסיון.

בית הספר זוכר ומוקיר את בוגריו שנפלו במלחמות ישראל למען הגנה על המולדת. הוא מקדיש פינת הנצחה לחללי צה"ל בוגרי בית הספר. פינת ההנצחה ממוקמת בקומה הראשונה ליד הכניסה והיא מזכירה כל העת כי בוגרי בית הספר שנפלו בקרבות ישראל ציוו לנו את החיים ואנו ממשיכי דרכם.

חשבתי לשתף את מנהלת בית הספר, הגב' חוה סטרול לגבי מחשבותיי. עניין אותי לדעת מה הרציונל שעומד מאחורי החשיבה העיצובית. בשיחה אישית עימה הסתבר לי שהמנהלת היא בוגרת המוסד בעברה, ולדבריה לא שבה אליו, אלא רק כאשר נדרשה לנהל אותו. לקח לה פרק זמן לא מבוטל להכיר את אנשי הצוות, את המסורת הבית ספרית ואת הלך העניינים לאור השנים. הדמוגרפיה השתנתה

מדור זה משמש "במה" המציגה מוסדות חינוך איכותיים שנמצאו ראויים לשמש מקום התנסות לסטודנטים מהמכללה האקדמית לחינוך ע"ש ק"י, ומהווים מודל לתהליכי הוראה למידה מיטביים.

הסטודנטים המתנסים, מראיינים מנהלי בתי ספר, מורים וגננות ואלו פורשים בפניהם את תפיסותיהם החינוכיות ואת השיקולים הפדגוגיים המנחים אותם ואף מתארים אתגרים בעבודתם ודרכים להתמודדות עימם.

הראיונות האישיים והשיח הדיאלוגי המתקיים בעיניים מאפשרים חשיפה למשנה חינוכית - מוסדית והשפעתה על תהליכי הוראה - למידה, ומרקם יחסים חברתי בין כותלי המוסד החינוכי.

הסטודנטים מקשיבים לקולם של אנשי החינוך ומעל "במה" זו כותבים את תובנותיהם ומתארים את התרומה שלהם לגיבוש זהותם האישית-מקצועית. כמו כן, הם רואים בה הזדמנות להוקיר ולהודות לסגל החינוכי המאפשר את הלמידה, ההתנסות ושיתופי הפעולה.

במת בית הספר תיכון "מקיף ג'" פותח את שעריו להתנסות סטודנטים ממכללת קיי

מאת: ציפי עטון, תכנית M.Teach, שנה א

במסגרת לימודי התואר השני בתוכנית M.Teach בחינוך, לצד לימודים עיוניים במכללה, אנו מתנסים בתיכון מקיף ג' בעיר באר שבע.

מדי שבוע בימי שלישי אנו קבוצת סטודנטים ממכללת קיי מגיעים למקיף ג' ומבצעים תצפיות בשיעוריתלימידי שכבה ח' כחלק מרכיבי ההתנסות. במהלך ההתנסות הקדשתי זמן ללמוד את המרחב הבית ספרי ובהרתי לתאר אותו מנקודת מבט אסתטית-עיצובית. יש לציין כי ביקרתי בעבר בבתי ספר רבים ולמען האמת, לא נתקלתי בבית ספר תיכון כמו מקיף ג'. אמנם מדובר במבנה ישן, אך מטופח, נקי ואסתטי. הייחודיות שלו באה לידי ביטוי בעיצובו המרהיב. כאשר נכנסים לתוך מבנה ביה"ס, מבחינים בחלל התחתון המקושט בצורה מוקפדת.

בקירות השונים מופיעים מסרים, ערכים, ניבים ופתגמים שבחרו בקפידה מנהלת בית הספר, צוות המורים וועד ההורים, ושאותם הם מעוניינים להעביר לכל באי בית הספר.

המסרים עוסקים בדמותו של המורה ובמאפייניה של ההוראה לדוגמה:

"המורה משפיע לדורות, לעולם לא ידע
עד היכן השפעתו מגעת" - הנרי ברוקס אדאמס

חינוך הוא הדרך, המטרה היא האדם" - א.ד. גורדון

במת הגן רעות קיבן, גננת 'גן גולן'

מאת: ליטל חדד ועדן אמסלם, תוכנית ההכשרה לגן, שנה ג'

ליטל ואני לומדות בתוכנית הכשרה לגן, שנה ג'. בפנייה אלינו לכתוב על איש חינוך משמעותי בהכשרה המעשית שלנו בחרנו לראיין את הגננת שאצלה התנסינו במהלך שנה ב' מייד עם סיום ההתנסות במעון היום. התנסינו בגן כחודש במהלך סמסטר א' ובמהלך כל סמסטר ב'.

רקע על הגננת

שמי רעות קיבן, גננת בשנה הרביעית. זו השנה השלישית שבה אני מנהלת את גן החובה 'גן גולן' הנמצא בשכונת 'רמות' בבאר שבע. את לימודי ההוראה סיימתי במכללת קיי לפני כארבע שנים במסלול חינוך לגיל הרך. בשנת הסטאז' שלי מילאתי את מקומן של שלוש מנהלות גן שונות, אשר יצאו לחופשת לידה ומייד בסיום שנת הסטאז' קיבלתי את ניהול 'גן גולן'."

מה האמונה החינוכית שלך?

"ראשית, האמונה בכל ילד וילד מלווה אותי לאורך דרכי החינוכית בגן. כל ילד הוא שונה וכל ילד זקוק ל'מתכון' מיוחד. הבניית הקשר האישי והרגשי עם כל ילד וילד בגן תוך בניית האמון של הילד בך כאיש חינוך, כמבוגר אחראי אשר נמצא שם בשבילו ולמענו נבנית הסמכות באופן אוטומטי.

באמצעות הקשר האישי שאני יוצרת עם הילדים מגיעה קבלת הסמכות שלי בגן. הקשר האישי והסמכות שלי מסייעים לי לממש את ה'אני מאמין' שלי כגננת, מסייעים לי לבנות לכל ילד תוכנית ייחודית אשר עוזרת לי לקדמו מהמקום האישי שבו הוא נמצא תוך התחשבות בחוזקותיו ובחולשותיו וכן בדרכי הלמידה הייחודיות המאפיינות אותו. אלה גם מובילים לאקלים מיטבי בגן.

עם אילו אתגרים את מתמודדות במהלך השגרה היומית בגן הילדים?

כגננת עלי להתמודד עם אתגרים רבים. ראשית, ישנו האתגר המרכזי והמהותי בעבודה - התמודדות יום יומית עם קבוצת הילדים תוך דגש על מאפייניו הייחודיים של כל ילד, בניית הקשר האישי עם הילד והתאמת הדרך החינוכית שלי באופן פרטני לכל ילד וכן בפן הקבוצתי לצורך יצירת אקלים חינוכי, חברתי מיטבי בגן.

שנית, ישנו האתגר עם הורי הילדים בגן. בדומה לילדים, עחינו לתת מענה גם להורים - מענה אנושי ומקצועי. תוך הבנה והכלה ויחד עם זאת תוך הצבת גבול סמכותי ברור, לסמכות הגננת כמנהלת גן, כמקבלת החלטות פדגוגיות וחינוכיות כאלה ואחרות תוך קבלת ניהול הגן בשיקוף מלא, בשיטות ההורים ומעורבותם, אך ללא התערבות הורית.

זה, כמובן, מתוך אחריות מקצועית ואישית לכך שההורים מפקידים בידינו את הדבר הכי חשוב עבורם - אוצרם. אתגר נוסף הוא איתור ילדים בעלי צרכים מיוחדים.

במהלך עבודתי כגננת, אני נחשפת לילדים שונים בעלי צרכים כאלה ואחרים. יחד עם זאת, באמצעות תצפיות, ישיבה בקבוצות, שיחות אישיות ומעקב בנקודות זמן שונות אני לומדת לאתר ילדים בעלי צרכים מיוחדים, ולפי הצורך אני נעזרת בצוות המקצועי העומד לרשותי - יועצת, פסיכולוגית הגן, פיקוח וכדומה.

יחסים עם הצוות

ליחסים בין הצוות יש קשר ישיר לאקלים הגן וכן לתפקוד הילדים. כמנהלת גן עלי להניע את הצוות לשיתוף פעולה מלא, לעורר מוטיבציה בין בנות הצוות תוך הדגשת ה'אני מאמין' שלי והנחלתו. כמו כן, הגדרת התפקיד של כל אחת מבנות הצוות מוכרח להיות ברור, וכן שיתוף הפעולה מחייב ערנות תמידית תוך הדגשת החוזקות של כל אחת מבנות הצוות ורתימתה לצורכי הגן.

שילוב סטודנטיות בגן במסגרת לימודי ההוראה במכללת קיי

אני רואה בעבודתי הן כגננת אם והן כגננת מאמנת - שליחות. אני מרגישה הזדהות עם הסטודנטיות ורצון אמיתי בהצלחתן. לנוכחותן של הסטודנטיות בגן חשיבות רבה - אני רואה בעבודתי בגן מודל לחיקוי עבור הסטודנטיות, ומטרת כגננת מאמנת היא שהן תצאנה עם ארגז כלים מקצועי אשר ישרת אותן במהלך שנת ההתנסות הבאה וכן בעבודתן בפועל כגננות לעתיד. כמו כן, אני רואה בסטודנטיות חלק בלתי נפרד מצוות הגן וכן קולגות לעתיד. כגננות בכלל אנו צריכות להיות פתוחות לקבלת משוב, ללמידת עמיתים וכן פתוחות להיחשף לדרכי הוראה חדשות ומגוונות.

במסגרת ההתנסות חשוב לי לתת לסטודנטיות להתנסות בעצמן, ולתפקד כגננות לכל דבר בגן. במסגרת התנסותן בגן אני מעודדת אותן קודם כל ליצור קשר אישי עם הילדים כבסיס הכרחי להבניית סמכותן כגננות, ולהתנסות מיטבית בגן אשר תסייע להצלחת הפעילויות אותן הן מעבירות בגן, וכן לקידומן האישי ולעבודתן בעתיד כגננות.

כמו כן, המשוב המקצועי שהן מקבלות מהמדריכה וממני הכרחי לצורך רפלקציה אישית אשר תסייע להן בתכנון ובביצוע מטלות ופעילויות בהמשך עבודתן.

ספרי לנו על פרויקט מיוחד המתקיים בגן.

בעקבות קבלת קבוצה די מאתגרת השנה, החלטתי לקדם וליישם פרויקט אשר נקרא "המסע לחיפוש אחר כוחות הכסף". פרויקט זה הוא מתחום הפסיכולוגיה החינוכית לילדים, ומטרתו לסייע לילדים להיות מודעים יותר לרגשותיהם ולהתנהגותם. לשם כך אנו מדמים רגש מסוים לשדון [למשל, שדון הכסף, שדון באלי וכדומה], ויכולת מדומה לכוח קסם. הכוח לשתף, הכוח להגיד במילים - מה מפריע לי, כוח החברות, כוח ההקשבה וכו'. פרויקט זה משלב סיפורים, קלפי משחק, הקמת פינה בגן, קופסת הקסם ובתוכה אביזרים אשר מסייעים לילדים בפתרון קונפליקטים ובחשיבה רפלקטיבית - משקפת להתבוננות עצמית, כוכב-גיבור האור.

מחשבות ולמידות בעקבות הריאיון האישי עם רעות

מתוך הריאיון שקיימנו עם רעות העמקנו בחשיבות החומר הלימודי שאנו רוכשות כעת, וזיהנו בעקבותיו את יישום החומר התיאורטי בהתנסות בגן. אנו מחזקות את תפיסתנו בעקבות הריאיון עם רעות כי עלינו להיות קשובות לצורכי הילדים ולשונות בין הילדים בגן, ובעקבות כך להתאים את ההוראה שלנו לכל ילד. לכן עלינו לגוון בדרכי ההוראה שלנו. בעקבות הריאיון נחשפנו לחלק מהאתגרים של הגננת. נראה כי חלק מהאתגרים דורשים מהגננת ביטחון עצמי, ניסיון ושימוש בכלים שונים, כמו תצפיות, ישיבה בקבוצות, שיחות אישיות ומעקב בנקודות זמן שונות לאיתור ילדים בעלי צרכים מיוחדים, כפי שהזכירה רעות בריאיון. אנו כגננות לעתיד רוכשות כלים אלו במהלך הלימודים ובהתנסותנו בגנים. ברור לנו שעלינו לעבוד עם כלים אלו בשגרת עבודתנו בגן. כמו כן, אנו מסכימות עם אמירתה של רעות בריאיון שעלינו כסטודנטיות לדעת לקבל משוב מהגננת ומהמדריכה הפדגוגית כדי שנוכל ליישם את המשוב בצורה המקסימלית בעבודתנו.

כאשר הגענו לגן הרגשנו באקלים הגן החיובי, והבנו בעקבות הריאיון עם רעות כי היחסים בין הצוות הם גורם משמעותי ליצירת אקלים זה. לכן אנו כגננות לעתיד, נשתמש באופן הפעולה של רעות כדי ליצור יחסים טובים בין חברי הצוות, כדי להביא לאקלים גן חיובי שישיפע לטובה על תפקוד הילדים בגן.

גם אנחנו השתתפנו במסע למרוקו...

מאת: ספיר דור וזון קריספל, תכנית ההכשרה לחינוך מיוחד, שנה ג'

ב-11.12.2018 יצאנו שתי סטודנטיות מהמסלול לחינוך מיוחד למשלחת למרוקו. המשלחת למרוקו, 'משלחת מנהיגות בעקבות יהדות המזרח', היא משלחת ראשונה מסוגה. את המשלחת יזם והוציא לפועל יו"ר אגודת הסטודנטים של מכללת קיי אבי בוחבוט בשיתוף עם אגודת הסטודנטים של מכללת ספיר. המשלחת עוררה עניין רב והסטודנטים זומנו לראיונות ונבחרו בקפידה. לאחר מיון מוקדם נבחרו 27 סטודנטים.

בכל יום במהלך המסע ביקרנו בערים ובמקומות שהיה להם קשר להיסטוריה של היהודים במרוקו. קיבלנו הדרכה מפי קובי יפרח המדריך שקשר את המידע לחיים היהודיים ולקהילה המפוארת שחיה שם.

ביקרנו בבתי כנסת, במוסדות יהודיים (בית ספר יהודי, הקהילה היהודית, הרובע היהודי) ובבתי עלמין. קיימנו טקס לזכר הרוגי התרילים (הפרעות שהתרחשו כנגד היהודים), ביקרנו בקברה של ללה סוליקה שמתה על קידוש השם, למדנו פיוטים, עסקנו בעבודת שיחזור של מצבות והתפללנו בבית הכנסת ביום שישי בערב. נפגשנו עם יהודים חיים במרוקו, התארחנו אצל משפחות יהודיות ואפילו פגשנו מוסלמים שעוסקים בשימור היהדות.

ביקרנו בערים מרכזיות כמו קזבלנקה, רבאט, מקנס, אסוואירה והרחקנו עד הרי האטלס. שם התארחנו בביתה של מליכה הברברית והמשכנו לעמק האוריקה הקסום. שמענו סיפורים על סבים וסבתות של חברי המשלחת ואפילו ביקרנו בחלק מן הקברים. כל סיפור וסיפור השפיע עלינו מאוד וגרם לנו התרגשות רבה. ביקרנו בשווקים, נחשפנו לצבעים, לריחות, לטעמים, לחיים אותנטיים ולאנשים פשוטים וחמים שמקבלים כל זר כאורח. הרגשנו בבית. למדנו שבמרוקו אין הפרדה, אין אשכנזים או מזרחים, יש יהודים. המסע למרוקו לימד אותנו שהשורשים שלנו הם שורשים של עם ולא בהכרח של היסטוריה משפחתית, עם שיש לו סיפור ומורשת מפוארת. אנו מרגישות שזכינו לחוות חוויה כל כך מיוחדת ומעצימה, חוויה של פעם בחיים, חוויה מלמדת. נשאף להעביר את המראות והידע הלאה לחברים, למשפחה ולילדים שלנו בעתיד.

"על דא ועל הא"

כששנים ב' וג' בחינוך המיוחד נפגשו

מאת: שרית בוטרא, דינה פרוימן וזון קריספל, תכנית ההכשרה לחינוך מיוחד, שנה ג'

באוקטובר 2018/בתחילת שנה"ל תשע"ט נפגשנו למפגש היכרות חוויתי, מעניין ומשמעותי סטודנטיות הלומדות חינוך מיוחד בשנים ב' וג'. המפגש התקיים בגלריה הנמצאת בבניין אומנות והוא כלל כיבוד קל. מטרת המפגש הייתה היכרות בין הסטודנטיות והיכרות עם ההכשרה באמצעות משחק ומענה על שאלות, על קשיים ועל ציפיות של הסטודנטיות.

תכננו את המפגש יחד עם דפנה לינקר גוברין, ראש התוכנית. היא עודדה את האוטונומיה שלנו ואפשרה לנו לתכנן ולהחליט בעצמנו מה יתרחש. שיערנו שאם אנו ניזום, נתכנן ונפעיל את המפגש הוא יהיה אפקטיבי ומהנה יותר. היה לנו חשוב לקיים מפגש "בגובה העיניים" עם הסטודנטיות וליצור אווירה כיפית ומהנה.

במהלך המפגש קיימנו סדנת ריקוד ובה התחלקנו לקבוצות ועמדנו במעגלים כשכל סטודנטית במעגל התבקשה להציג תנועה המאפיינת אותה, ובדרך זו להציג את עצמה. כל שאר הסטודנטיות חזרו על התנועה, וכך נוצר ריקוד קבוצתי של זהות.

לאחר מכן קיימנו סדנה באמצעות צילום. כל אחת מחברות הקבוצה נשלחה לצלם תמונה המשקפת כיצד היא רואה את השנה שלה. לאחר שכולן צילמו את התמונה שלהן חזרנו למעגל, ערכנו סבב היכרות הכולל שם והצגת התמונה שבה בחרו. הסטודנטיות שיתפו בסיבה לבחירת התמונה, איזו תחושה רצו להעביר באמצעות התמונה, שאלות ותהיות שיש להן לקראת שנה ב'.

נוצר דיון פורה ומעניין בכל אחת מן הקבוצות, והוא אפשר שיח אמיתי על חששות, על שאלות, על ציפיות, על תשובות ועל המלצות שקיבלו הסטודנטיות מהסטודנטיות משנה ג'.

בסוף המפגש כל קבוצת סטודנטיות סיפרה על הטיפים שהציעו זו לזו לקראת השנה החדשה. למדנו זו מזו והתעשרנו.

לדעתנו, המטרות אכן הושגו ואנו שמחות על ההזדמנות ועל שיתוף הפעולה המלא מכל הצדדים. אנו מקוות שמפגש דומה יתקיים גם בשנה הבאה.

ירושלים - על שלוש דתות יקום דבר ועל טיול תכנית היסודי ייבנה.

מאת: **אור סלע, שרית סרור, בר פרץ וקרן פרגמנשניק**-סטודנטיות בהתמחות מקרא
ואסנת קליימן -מדריכה פדגוגית בתכנית ההכשרה לבית הספר היסודי.

אנו רוצים לשתף בחוויות מהטיול המרתק לירושלים הבירה, שהתקיים ביום שני באחד מימי חודש מרץ (אדר ב'). בטיול זה השתתפו כל הסטודנטיות משנה ג' במסלול היסודי. אל הסטודנטיות התלוו המדריכים הפדגוגיים ומורה דרך מומחה ובעל ידע רב. הטיול לירושלים נבחר בעקבות הנושא השנתי "אחדות וייחודיות". ואכן הוא כלל ביקורים באתרים ייחודיים לכל אחת משלוש הדתות המונותאיסטיות המרכזיות בעולם כאשר ירושלים היא הציר המאחד ביניהם.

המסע שלנו החל בנקודת תצפית מרהיבה מהר הזיתים. ניתן היה לראות את גדר ההפרדה המפרידה בין שטח ישראל לשטח המוחזק בידי הרשות הפלסטינית. השקפנו לעבר **מדבר יהודה** שנפרש למרגלותינו וליישובים העוטפים את ירושלים. ביקרנו בכנסייה ייחודית על הרכס של הר הזיתים ו**הר הצופים**. ראינו שם ציורים ייחודיים המזכירים את החגים היהודים וגם את תהלוכת כפות התמרים הנחגג כל שנה בירושלים על פי המסורת הנוצרית.

ירדנו במורדות הר הזיתים ושמענו הסברים מיוחדים על המסע של יושו לירושלים וביקרנו ב"**כנסיית הטיפה**" (**האדון הבוכה**). הפסיפס המיוחד ברצפת הכנסייה כלל מוטיבים יהודיים, כמו שבעת המינים שנתברכה בהם ארץ ישראל. מתוך הכנסייה נשקפה תמונה מרהיבה של העיר ירושלים במלוא הדרה. שמענו הסברים על החומה המקיפה את העיר העתיקה ועל **שער הרחמים**, השער היחידי שנשאר נעול עד לבואו של המשיח, על פי מסורות יהודיות עתיקות. נחשפנו גם לתרבות המוסלמית וראינו גם את העולים למסגד **אלי-אקסא** הממוקם במתחם הר הבית.

המשכנו לרדת במדרון התלול של הר הזיתים עד הגיענו ל**כנסיית גת שמנים** (הנקראת כך בזכות עצי הזית שעל ההר). תמונתה של הכנסייה מוכרת מאוד משום שהיא מעטרת את ספרי התיירות הצליינית לירושלים. התרשמנו מתקרת הכנסייה בעלת הציורים המרהיבים בצבעי זהב הבוהקים גם בחושך האופף אותה. היה מעניין לראות ולהכיר מקרוב את מגוון הדתות, המנהגים והפולקלור המקובלים בכל אחת מן התרבויות השונות. למעשה הכרנו את חשיבותו של הר הזיתים לשלוש הדתות העיקריות בירושלים ובעולם: יהדות, נצרות ואסלאם.

התמונה המרהיבה של ירושלים, שנשקפה לעינינו מכנסיית הטיפה של "האדון הבוכה"

משם סטינו דרומה לכיוון העיר העתיקה השוכנת בין החומות. נכנסו דרך **שער האריות**, כפי שאז פרץ צה"ל לתוך העיר העתיקה ב-6 ביוני 1967. התהלכנו ב"**ויה דולורוזה**" (דרך הייסורים) שעל פי האמונה הנוצרית התהלך בה ישו בייסורים עד מקום מותו. בדרכנו ראינו את **הר הבית** ועליו **כיפת הסלע ומסגד עומאר**. את הטיול סיימנו בכותל המערבי, האתר הקדוש ביותר לעם היהודי. הכותל הוא השריד המערבי של החומה שהקיפה את המקדש. מהכותל שמנו פעמינו לקבר דוד, שם **קבור דוד המלך** על פי המסורת ועל פי ההיסטוריון יוספוס. יצאנו **משער ציון** לכיוון **שער יפו**. את הטיול סיימנו **בשוק מחנה יהודה** הסמוך ל**שכונת נחלאות** הירושלמית של היום. קיבלנו זמן חופשי לטייל בין הדוכנים בשוק הססגוני. חזרנו עיפים ומרוצים לבירת הנגב. בסיכומו של דבר, חווינו טיול יוצא מן הכלל, טיול שלא בהכרח היינו עושות באופן אישי. הטיול העלה בנו תהיות רבות בנוגע לנושאים שהיינו פחות חשופות אליהם. הטיול השאיר פתח לסקרנות ורצון לחקור עוד ועוד את ההיסטוריה הכללית של העיר המיוחדת לנו ולעולם כולו.

סטודנטיות בתכנית היסודי על רקע נוף ירושלים.

הייה דה לורסה- דרך היסורים משער האריות שנבנה לפני 500 שנה ומוביל לרובע המוסלמי

הסטודנטיות והמדריכים במסלול היסודי שנה ג'.

מכינים את מנהיגי העתיד

בבית חינוך "נאות לון" בבאר שבע

מאת: ליטל שפושניקוב, חן בלושטיין, בר חפוטא, מאי קרביץ, יונת צלאף, יסכה נעמן
סטודנטיות שנה ג'

מדריכה פדגוגית: ד"ר יהודית סלפטי-כהן

צוות המורים בבית הספר "נאות לון" בבאר שבע בחר להתמקד בשנת הלימודים תשע"ט בנושא "מנהיגות". הפתיחה לנושא נעשתה ביום פעילות לכלל תלמידי ביה"ס בהובלת סטודנטיות שנה ג' וסטודנטיות שנה ב' ממסלול היסודי. הפעילויות התקיימו בתחנות הפעלה חווייתית שנועדו לקדם את ההיכרות של התלמידים עם דמויות של מנהיגים מובילים מתקופת המקרא ועד ימינו ובעיקר נועדו כדי לחבר כל תלמיד לתכונות המנהיגות הייחודיות לו ולהעצים אותם. לקראת התחלת העיסוק הלימודי בנושא הוחלט לפתוח במוקדי פעילות ברמה בית-ספרית. מוקדי פעילות המגוונים עסקו בנושא ה"מנהיגות" מהיבטים שונים תוך התייחסות למנהיגים שונים לאורך ההיסטוריה. כל שכבת גיל בחרה דמות של מנהיג והתמקדה בתכונות הייחודיות של מנהיגותו. הדמויות שנבחרו כללו גם דמויות של גברים וגם דמויות של נשים.

תכנון מוקדי הפעילות והובלתם בפועל נעשתה ע"י סטודנטיות שנה ג' במסגרת ביצוע יוזמה כחלק מהנדרש בתכנית ההכשרה "אקדמיה כיתה". אל סטודנטיות שנה ג' הצטרפו גם סטודנטיות שנה ב' שלקחו חלק בהובלת מוקדי הפעילות. אל המוקדים הגיעו כל תלמידי בית הספר על פי תכנית מובנית שיצאה לדרך בברכתה של מנהלת בית הספר הגב' הדס פרץ ובניצוחה של סגנית המנהלת הגב' סילביה רוזנבוים.

מוקדי הפעילות כללו: חדר בריחה מותאם לכל שכבת גיל, מלך התנועות, משחק זיכרון, כתב סתרים ועוד. כל המוקדים תוכננו כך שתהיה בהם למידה פעילה וחוייתית של התלמידים ובסיומה דיון לבניית משמעות בעקבות הפעילות. הדיון עסק במנהיג ובתכונותיו וכן בחיבור בין תכונות המנהיג לבין תכונות המנהיגות האישיות של כל תלמיד.

לדברי המורה דבי, מחנכת כיתה ו' ומורה מכשירה באקדמיה כיתה: יום השיא בנושא "מנהיגות" כלל תחנות הפעלה שונות וחדרי בריחה. זה היה יום מיוחד עבורנו כמורים וגם עבור התלמידים. התלמידים היו פעילים ושותפים ללמידה בלתי פורמלית, מעניינת, מפעילה, חווייתית, מעשירה, מאתגרת ומזמנת עבודת צוות. אני מבקשת להודות לסטודנטיות על התכנון ועל הביצוע של יוזמה מבורכת זו.

בעקבות ההתנסות אמרה ליטל שפושניקוב סטודנטית שנה ג': בעקבות ההתנסות בהובלת יום שיא בנושא מנהיגות, נחשפתי להערכות לעבודה הרבה הכרוכה בהפקת אירוע ברמה בית-ספרית. הפקה של יום שיא כרוכה בהכנות, בעבודה רבה, בהשקעה ובשיתוף פעולה של כלל צוות המורים. מהצד זה נראה קל ופשוט אך לאחר ההתנסות בפועל אני מבינה שזה הרבה יותר מורכב ממה שזה נראה.

אנו סטודנטיות שנה ג' לקחנו על עצמנו את התכנון תוך התייחסות לכל הפרטים הקטנים ובסיוע של סטודנטיות שנה ב' הובלנו את תחנות ההפעלה בכל שכבות הגיל בביה"ס. ביצוע יוזמה כחלק מהמחויבות בתוכנית "אקדמיה כיתה" חשפה אותנו למערך הבית-ספרי כולו ואפשרה לנו התנסות מעבר לרמת הכיתה שבה אנו מתנסות.

הכל מתחיל מבראשית...

שיתוף פעולה בין תוכנית ההכשרה לגיל הגן והרשות המקומית בבאר שבע

מאת: **עדן אמסלם-לוי, ליז כהן, עדן קפורי ועינב לוי**, תכנית ההכשרה לגן, שנה ג'

החינוכי ביצע את ההמחזה. התרשמותי מהעשייה החינוכית שהתקיימה בבאר אברהם הייתה משמעותית עבורי כגננת לעתיד. זיהיתי כיצד הילדים הסתקרו ונהנו מההמחזה ובשיתופם בנקודות שונות בה הם הביאו לידי ביטוי את ידיעותיהם בתוכן הסיפורי. שמחתי להשתתף באופן פעיל בהמחזה שהתקיימה ב"באר אברהם", וזיהיתי כיצד חלק זה סייע לילדים להבין טוב יותר ובצורה מעמיקה את הסיפור המקראי. המלצתי היא לנסות ולאפשר חשיפה לתהליך זה לרובילי הגיל הרך ולהגיע להמחזה מערך אברהם בבאר עצמו, וכך לאפשר לילדים לחוות את הסיפור המקראי בצורה שונה, מיוחדת ובעלת משמעות חשובה לילדים."

עדן קפורי:

"בעקבות הפעילות ב"באר אברהם" אשר התקיימה במסגרת ההכשרה, התבקשנו להמחזי לשני גנים שונים את הסיפור "אברהם אבינו ושלש המלאכים". שמחתי מאוד שניתנה לי האפשרות לקדם את יכולותי כגננת לעתיד ולהביא לידי ביטוי את הידע הנלמד בקורס "מנהיגות". בקורס זה אנו הסטודנטיות מתנסות בגנים שאליהם אנו משתייכות במהלך שנת ההתנסות וממחזות סיפורים משמעותיים רבים עבור עמנו, כמו יציאת מצרים, אסתר המלכה, מלכת שבא ועוד רבים אחרים. בדרך חווייתית זו להוראה הילדים הם חלק פעיל בהמחזה סיפורים אלו תוך שימוש באביזרים המכניסים לאווירת הסיפור ומספקים התרגשות מצד הילדים. לדעתי, הפעילות ב"באר אברהם" חשובה מאוד - הילדים מגיעים למקום שבו מספרים להם על עירם באר שבע, על משמעותה בתנ"ך והקשרה לסיפור אברהם אבינו. כמו כן, ההמחזה אשר הייתה מלווה באביזרים ובתלבושות אפשרה לילדים לחוות את הסיפור ולהרגיש חלק ממנו. הייתה התרגשות רבה בקרב הילדים בעקבות ההמחזה והשהייה במקום חווייתית. אני רואה בתוכנית זו דבר מבורך וחשוב עבור הילדים, והיא מהווה עבורם בסיס ללמידה על התנ"ך ועל הדמויות המוצגות בו כהכנה לבית הספר היסודי ומקנה ידע תרבותי בתחום זה.

ילדים בגיל הרך למדים בעיקר דרך התנסות אישית וחוויית. אירועים שונים באופן מוחשי. ואלו תורמים ללמידה משמעותית. העברת ההמחזה לסיפור אברהם אבינו ב"באר אברהם" הייתה חלק משמעותי בהעברת החוויה הסיפורית לילדי הגיל הרך. ההליכה של הילדים במסלול החשוך ב"באר אברהם" מדמה את הליכתו הארוכה של אברהם במדבר בשילוב המחזה הסיפור על ידינו הסטודנטיות יחד עם גננות ולבסוף הצגת הבאר בפני הילדים מעבירים לילדים, לדעתי, את הסיפור באופן המוחשי והמשמעותי ביותר עבורם. משיתוף הפעולה וההשתתפות בביצוע ההמחזה ב"באר אברהם" אני מציעה לכלל הגנים להגיע למקום זה ולחוות את החוויה מקרוב באופן משמעותי ומהנה הן לילדים הן למבוגרים המלווים והן לגננות."

ליז כהן:

"הפעילות ב"באר אברהם" הייתה חוויה מקסימה ומשמעותית עבורי והיא גרמה לי להנאה לא פחות מהילדים שצפו בהמחזה אשר התקיימה במרכז המבקרים "באר אברהם" בבאר שבע. שוב התחדדה לי העובדה כי הפעילויות המיוחדות והלא רגילות אשר מעבירים לילדים בגן חשובות ומניעות את הילדים ללמידה מתוך רצון פנימי ואמיתי. שמחתי להשתתף בפעילות חינוכית זו אשר גרמה לילדים הנאה וגם ללמידה, ואני חושבת שחשוב שכל מחנכת לעתיד תדאג להשתמש בהמחזות לשם למידה לאורך כל השנה.

עינב לוי:

"כחלק מהתנסותי כסטודנטית בשנה ג' לחינוך במסלול הגיל הרך, אני לומדת קורס שנקרא "מנהיגות בגן", העוסק בהעברה ובחשיפת הילדים לסיפורי מקרא שונים. בכל סיפור מופיעה דמות מנהיג המזמנת לילדים הכרה במאפיינים מובהקים המייחדים את דמות המנהיג. התהליך מתחיל בהקראת הסיפור המקראי, ולאחר מכן ממחזים את הסיפור - בדרך כלל מתבצע בידי הילדים. ההמחזה שהתקיימה בבאר אברהם הייתה בשותפות עם גננות משני גנים שונים, ובמקרה זה הצוות

סטודנטיות שנה ג' בתוכנית ההכשרה לגן לומדות בקורס "מנהיגות". אופיו של הקורס ייחודי לתוכנית ההכשרה לגן והוא מתמקד במנהיגים ובמנהיגות במקרא. הוא משולב בעשייה החינוכית בגן שבו הן מתנסות. השותפים לתוכנית הם מרכז מצוינות במנהיגות ומעורבות חברתית; חברת כיוונים; עיריית באר שבע; אדיר מתתיהו, רכז תוכנית מנהיגות; עידן יחזקאל, מנהל מחלקת נוער עירונית; הפיקוח על גני ילדים במשרד החינוך מחוז דרום; המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי, באר שבע.

מטרות התוכנית הן הכרת דמויות מרכזיות ואירועים חשובים בסיפור המקראי, חשיפת הילד לדילמות מוסריות ולחוויות רגשיות עמוקות באמצעות מפגש עם מנהיג/ה מקראית והתנסות רב-חושית בתהליך למידה של יחידת תוכן בנושא מנהיגות.

התוכנית מפגישה את ילדי הגן עם דמויות מופת מעולם המקרא (נוח, אברהם אבינו, אסתר המלכה, משה רבנו, מרים, דוד המלך, מלכת שבא ושלמה המלך), ובכל אחת באים לידי ביטוי מאפיינים בולטים של מנהיג. המפגש עם כל אחת מהדמויות מזמנת לילדים אפשרות להתוודע ללכטים של מנהיג, לקשיים שבפניהם הוא עומד, לשיקולי דעת שעליהם לשקול בתהליך קבלת ההחלטות, להתמודדות עם דילמות מוסריות ועם אירועים - המחייבים אותם להפגיש בין הרגש וההבנה.

השנה הצטרפו הסטודנטיות **עדן לוי-אמסלם, ליז כהן, עדן קפורי ועינב לוי** לביקור של ילדי גני המנהיגות (גן ירושלים, גן השלושה, גן גיל וגן אור שיבולת) ב"באר אברהם", שם הן המחזות את סיפורם של אברהם ושרה.

הסטודנטיות גילמו את תפקידם של אברהם אבינו ושרה, הכינו תלבושות מתאימות להמחזה וציירו את ההורים המלווים בתפקיד שלוש המלאכים. הגננות היו בתפקיד המספר. עם תום ההמחזה הילדים רקדו ושרו. להלן רשמי הסטודנטיות מן ההמחזה ומן המפגש עם הילדים ועם הצוותים החינוכיים.

עדן אמסלם-לוי:

"במסגרת ההתנסות כגננת לעתיד, כחלק מלימודי התואר הראשון בהתמחות הגיל הרך עלינו להעביר סיפורים מקראיים לילדי הגיל הרך דרך הקראת הסיפור ואחריו מתבצעת המחזה, לרוב יחד עם הילדים. ל"באר אברהם" הגענו עם גננות נוספות כדי להמחזי את סיפור אברהם ושרה שלוש המלאכים. לשם כך יצרנו קשר עם גננות האם של הגנים אשר הגיעו לצפות במחזה ושיתפנו איתן פעולה בהעברת ההמחזה לילדים. ב"באר אברהם" פגשנו את אנשי הצוות של המקום, את הגננות עידית ואורית המקסימות ואת האחראי ל"מנהיגות" - אדיר שסייע לנו בכול על פי הצורך ובנוסף ליווה אותנו לאורך השהייה ב"באר אברהם".

חוויות מגן דו-לשוני

מאת: **שובל לוי**, סטודנטית בתכנית לימודי שנה א'

בשבוע ההתנסות בסמסטר א' תשע"ט ביקרנו בגן דו לשוני בבאר שבע. הגן מחולק לארבע קבוצות גיל והוא חלק ממערכת חינוכית המתחילה בגן וממשיכה אל בית הספר היסודי ומסתיימת בתיכון. מבחינת המבנה הגן הינו גן רגיל. כמו בכל גן הילדים עוסקים בפעילויות שונות, אך מה שמיוחד שם זו הדו-לשוניות. בגן הירק התוויית של הירקות רשומות בערבית ובעברית, בפינת הספר קיימים ספרים בעברית ובערבית, שמות הילדים בגן רשומים על המגירות בעברית ובערבית.

יום הלימודים בגן מתחלק לשני חלקים, בחלק הראשון המפגש מתנהל בשפה הערבית על ידי גננת דוברת ערבית שבו היא מספרת סיפור שנכתב בערבית, וכל החלק שבו נמצאת הגננת דוברת ערבית מתנהל אך ורק בערבית. החלק השני של יום הלימודים מתנהל על ידי גננת דוברת ערבית, המפגש מתנהל בשפה העברית וכך גם בהתנהלות השוטפת של הגן. ילדי הגן לוקחים ספרים אל ביתם בשפה שאינה שפת אימם על מנת לקרוא להוריהם ולתרגם להם.

הגענו למתחם הגנים עשר סטודנטיות, והתחלקנו לשני גנים שבהם חלק מהסטודנטיות צפו בגננת דוברת ערבית ואנו צפינו בגננת דוברת ערבית. בעת הצפייה בריכוז לא הצלחתי להבדיל בין הזהויות של הילדים דוברי העברית בביתם ודוברי הערבית בביתם, מכיוון שרוב הילדים מדברים בשפה הערבית בצורה יוצאת דופן. בלטה במיוחד ילדה שדיברה במפגש בשפה הערבית באופן שוטף והגננת סיפרה כי הינה דוברת ערבית בביתה. אי ההבחנה בין זהותם של ילדי הגן מצביעה על כך שיכולתם של הילדים לרכוש שפה שנייה בנסיבות טבעיות הינה גדולה. עם זאת, לעיתים ילדים דוברי עברית שהשתתפו במפגש בשפה הערבית, הגננת חזרה על דבריהם בשפה הערבית וניסתה לעזור להם לבטא את עצמם בערבית.

התקופה שבה ביקרנו הייתה תקופה שבה חוגגים את חג החנוכה אצל היהודים וחג המולד אצל הנוצרים. כשהגענו לגן ראינו עץ אשוח חגיגי וזוהר. בזמן המפגש הגננת כיבתה את האור ודיברה על עץ האשוח תוך כדי חלוקת כובעים של סנטה קלאוס לילדי הגן. בעת ההגעה לגן הילדים הכינו מעטפות למסיבת האור שבה הם משלבים את חג החנוכה ואת חג המולד. הגננת דוברת הערבית לא הציגה סממנים של חג החנוכה כגון חנוכיה, סופגניה, סביבון.

זו הייתה חוויה מעניינת ומאתגרת שהעלתה בי תהיות רבות בעיקר בדילמה של יצירת זהות משותפת לכל ילדי הגן לעומת שמירת הזהות של כל קבוצה בפני עצמה. האם צריך בגן כזה לשאוף שהילדים ירגישו שכולם שותפים לזהות אחת או שיש מקום לחדד את הזהויות השונות שלהם ולהדגיש את היכולת לשמר את הזהות של כל קבוצה ולפתח סובלנות לזהויות של הקבוצות האחרות שתוביל לחיים בשלום עם זהויות שונות?

יום המעשים טובים תשע"ט

מאת: **ד"ר יהודית סלפטי** וסטודנטים בתכנית לימודי שנה א'

ביום המעשים הטובים הגיעו סטודנטים מתכנית לימודי שנה א' בראשות ד"ר תרצה לוין, לגן ילדים הממוקם בבית הספר "אשלים" באופקים. גן זה מקיים באופן תדיר פעילויות משותפות עם תיכון טכנולוגי "עתיד" הממוקם סמוך לבית הספר. החלטנו להצטרף אל הגן ואל בית הספר ולהרחיב את השותפות ב"יום המעשים הטובים". יצרנו קשר עם הגננת שירן הנהדרת שנראה שהיא גננת מאוד ותיקה ומנוסה אך בפועל היא בשנת סטאז' במכללת קיי. התלבטנו מאוד לגבי תוכן הפעילות. שקלנו אפשרויות שונות, כגון פעילות ספורטיבית, פעילות יצירה, התנדבות משותפת בבית הקשיש ועוד. בהתייעצות עם המורה המלווה את תלמידי בית הספר התיכון החלטנו לבחור ספר העוסק במעשה טוב ובעקבותיו לאפשר לילדים להביע את עצמם באופן יצירתי. הספר שנבחר הוא "האריה והעכבר" מאת לוין קיפניס. הספר עוסק במעשה טוב של עכבר קטן למען האריה מלך החיות שמזלזל ביכולתו של העכבר לעזור למלך החיות בשעת צרה. התוכנית הייתה לקיים דיון אישי בין סטודנטים/ות שנה א', תלמיד תיכון וילד מהגן ולקשר את הסיפור למעשה טוב שגם ילד קטן יכול לעשות. הילדים וצוות הגן קיבלו אותנו בהתרגשות רבה. אחת הילדות אמרה: "כמה אורחים! הגן שלנו מפוצץ אורחים". אכן היינו רבים והמקום היה קטן אך המקום בלב היה ענק. את הספר קראו באופן מרשים הסטודנטים משנה א' שגית ואבישי. הילדים היו מרותקים, הם שאלו שאלות, התפעלו מהתמונות והציעו הצעות להצלחת האריה שנלכד ברשת.

לאחר ההאזנה לסיפור וקיום שיח קצר עם התלמידים התפצלנו לקבוצות. בכל קבוצה ישבו ילדי גן, תלמידי תיכון, סטודנטים משנה א'. הילדים קיבלו לוח מקרטון ביצוע, פלסטלינה בצבעים שונים וגם בצבעים של אריה ועכבר והחלו ביצירה בעקבות הסיפור. הסטודנטים ותלמידי התיכון סייעו לילדי הגן ובעיקר שוחחו איתם על הסיפור. ההתלהבות הייתה רבה גם בקרב הסטודנטים, גם בקרב הילדים, גם בקרב ילדי התיכון ואפילו בקרב הצוות. הסייעת בגן אמרה: "הילדים כל כך מאושרים, לכל ילד יש מישהו בוגר שמקשיב לו, זה משמח". הגננת אמרה: "אני ממש מתרגשת מהפעילות, אני תמיד פתוחה לחיבורים ושותפויות ובטח עם המכללה שבה צמחתי והפכתי לגננת. כששואלים אותי האם עשיתי את הבחירה הנכונה אני עונה: באיזה מקום עבודה מקבלים אתכם כל בוקר עם חיבוק ונשיקה? כאן בגן, זה משהו יום יומי". המורה המלווה מתייחס עתיד: "אנחנו פועלים כאן בגן אחת לשבועיים-שלושה, כולם מרוויחים, גם ילדי הגן וגם ילדי התיכון. זה נפלא שיש לנו עוד חיבור עם המכללה". מחנכת הכיתה אמרה: "לחינוך צריך לבוא עם לב רחב. אנחנו כאן בשביל התלמידים שלנו כדי להוכיח להם שיש להם היכולת והמסוגלות לעשות למען האחר. ייתכן שזה משהו ברור יותר לפרחי הוראה אבל לא ברור מאליו לילדים מתבגרים". לסיים, יונת, סטודנטית שנה ג', שביקשה להתנדב גם כן, הכינה לילדים הפתעה מתוקה בצירוף ברכה. היא עברה בין הילדים וחילקה לכל אחד מהילדים וגם לצוות הגן את הפתעה והברכה. כאשר התארגנו ליציאה, הילדים הביעו אכזבה. אחת הילדות אמרה: "אוף, למה אתם צריכים ללכת". אחת הסטודנטיות אמרה: "אני מוכנה להישאר כאן עד סוף היום, אפילו לצהרון". אין ספק שכולנו יצאנו בתחושת סיפוק ב"יום המעשים הטובים".

נעים לקראת תקשורת מקרבת

בתאריך ב-20/3/19 התקיים יום עיון לשנתון ב' בחינוך הגופני. יום העיון לווה בסדנה שקיימה ד"ר רוני גז לנגרמן ובצפייה בסרט "פלא". בסיומו התקיימו סדנאות בנושא "עידוד ושייכות".

להלן אסופת משובי סטודנטים מיום העיון:

"יום העיון בנושא 'תקשורת מקרבת' תרם לי באופן משמעותי מאוד!!"

אני מתכוונת ליישם את הלמידה ממנו בחיי היום-יום שלי בכך שאבצע השהייה בכל פעם שארגיש שהמילים של אדם אחר פוגעות או מלהיטות אותי לתגובה חריפה. אני רוצה שאדם ובין-אישית לאחר המקרה וכאשר שני הצדדים יהיו פנויים לקשר, מפני שאם אני רוצה שאדם שיקשיב לדבריי - עליי לעשות זאת בזמן שהוא קשוב לכך. כנ"ל לגבי ההתנהגות שלי עם התלמידים - אנסה להבין מדוע ולמה מתנהג כל ילד כפי שהוא מתנהג וזה לא משנה באיזה שלב אני נמצאת. אבין שכל התנהגות נובעת ממקום מסוים ולא מרצון לעשות רע, אלא להוציא את הרע שאני חווה. אנסה לבדוק מדוע לילד לא טוב ואסייע לו להתמודד עם זה. נוסף לכך תמיד אעודד שיח מכבד ומקבל ואדאג לפסול בכל תוקף התנהגות מפלה או לא מקבלת!"

"יום העיון בנושא 'תקשורת מקרבת' נתן לי יארגש כלים!!"

כבר מהרגע הראשון הייתי מרותק מאוד מהדברים שעליהם דיברה המרצה. זה כל כך נוגע לכולם - גם בחיי היום-יום וגם במה שעתידי לקרות לנו עם תלמידים כשנחיה מורים לעתיד בבית ספר יסודי, בחטיבה או בתיכון כשיש תקשורת מקרבת המרצה רוני דיברה על תקשורת מקרבת, כמו הקשבה, השהייה. בשיחות עם התלמידים אנחנו חייבים להתאפק בתגובה שלנו ובדברים שאנחנו רוצים לומר לתלמיד לחבר או לבן/בת זוג". זה מנחה אותי לגישה חיובית במצבים שונים מול התלמידים, מול סיטואציות בחיי היום-יום שלנו - איך להגיד ומה לומר בהתאם לסיטואציה, באיזה קול ובאיזה טון.

"ביום העיון בנושא 'תקשורת מקרבת' למדתי איך להיות בן אדם טוב יותר כלפי הסובבים!!"

היום הזה נתן לי מוטיבציה להתמקד בתכונות החיוביות ולנסות לשמר אותם ביום-יום שלי. למדתי שצריך לנסות לכתב אנרגיה למקום חיובי, לחשוב חיובי ולדעת להסתכל על הדברים הטובים. אחד הדברים החשובים שלקחתי זה שכשאני עצבני לקחת כמה שניות לפני שאני עונה מכיוון שמילים ברגע שהם יצאו הם כבר לא שלך - זמן השהייה. בצפייה בסרט אי אפשר היה שלא להתרגש ולמחות דמעה או שתיים תוך הבנה גדולה של העולם שבו אנחנו חיים, על החשיבות של קבלת האחר וקבלת השונה, על החשיבות של לדבר על דרך החיוב בחיי היום-יום. למדתי לא לחשוב מחשבות שליליות ולא לשדר, לדעת לקחת נשימה ולהגיב לכעס באופן לגיטימי, וכמובן מנגנון השהייה שאין לי" ספק שאתחיל לנסות אותו.

"הסרט 'פלא' היה מאס מרגש ונוגע."

דמעתי ממנו והייתי שקועה בו. הוא מלמד הרבה על שיפוטיות, על קבלה, על הכרה בשונה, איך אנחנו יכולים לתרום בזה לטוב ולרע וכמה הסביבה משפיעה על ההחלטות שלנו, על מחילה - לדעת לסלוח ולמחול, לדעת לומר טעיתי, לצמוח, לא להוריד אף אחד, לחזק להרים ועל הסיפוק שזה נותן לאחר מכן. היה לי יום משמעותי, ואני מקווה ורוצה ליישם את הדברים שלמדתי ולא להתייאש, כי זה לא יקרה תוך יום - יש לי עבודה משמעותית וארוכה."

"הדבר החשוב ביותר שאליזה לקחת מהסנדל בנוסא
"תקשורת מקיבת" הוא
הגישה החיובית בחיינו."

כאשר אנו מסתכלים בעין טובה על הדברים אשר מתרחשים בחיינו, אנחנו נצליח להתמודד עם כל סיטואציה ואף להבין שזה לטובתנו. תמיד קל יותר להסתכל על הרע ועל חצי כוס הריקה, אבל אם אבוא בגישה חיובית יהיה לי הרבה יותר קל להתמודד ואף להצליח בכל ניסיון וקושי שאתמודד איתו. אנו לא יכולים לשנות את העולם, אך אנו יכולים לשנות את הגישה וההסתכלות שלנו.

כמו כן, ישנו משפט שמלווה אותי המון זמן והוא מתחבר לדברים שנאמרו בסדנה: "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם" - כלומר כמו שאנו מסתכלים על המים ואנו רואים את ההשתקפות שלנו, כך גם בחיים האישיים שלנו, מה שנשדר כלפי חוץ והסביבה, זאת ההתייחסות שנקבל מהחברה. ולכן אני שואפת להסתכל על הדברים בעין טובה.

כמו כן דיברנו על הנושא של לשון הרע ורכילות. אני חושבת שהנושא הזה רלוונטי וחשוב בחיינו. אנו צריכים לחנך את התלמידים שלנו לאהבת חינם, לכבוד אחד כלפי האחר ולדון לכף זכות את האחר. אנו לא יודעים מה מניע את אותו אדם להתנהג כך ולכן אנחנו לא יכולים לשפוט את ההתנהגות של חברינו. ברגע שנדון כל אדם ואדם לכף זכות ונפסיק לשפוט את החברה, אנו נהפוך להיות אנשים טובים יותר!"

"בחלק השני של היום, צפינו בסרט 'פלא'!
שהיה מראש ומשמעותי עבורי."

אני רוצה לקחת מהסרט את חשיבות קבלת האחר והשונה ממני, כמה חשוב לקבל ולהכיל אנשים ששונים ממני בדעות, באורח חיים, בהשקפות עולם. להבין שהדבר החשוב ביותר זה הפנימיות של האדם, ולא החיצונית והנראות. כמו שנאמר: "אל תסתכל על הקנקן אלא במה שיש בתוכו!" ולכן אנו בתור אנשי חינוך בעתיד צריכים לדאוג שבבית ספרנו זה לא יקרה. מעבר לפן המקצועי, אנו צריכים להנחיל לתלמידים ערכים של כבוד, סובלנות, סבלנות, שוויון, אהבת חיים ונתינה."

בסנדל שכתבו בנוסא "תקשורת מקיבת"
"למדתי שצד כמה חשוב להשתנות את הכעס שלנו כלפי תלמידים
ולא מפנה מה הם עשו."

מאחורי כל התנהגות של תלמיד עומדת סיבה מסוימת. התלמיד לא בוחר להתנהג בצורה שמכעיסה אותנו בכוונה כדי להכעיס אותנו, אלא הוא מנסה להגיד לנו משהו, כמו "אני צריך תשומת לב", או "קורה אצלי משהו שאני מתבייש לספר". כמו כן לכעוס על תלמיד מול כל התלמידים לא יעזור במצב הזה. תקשורת בין-אישית תקינה יכולה למנוע מקרים כאלה מלכתחילה. קיבלנו כלי לבניית תקשורת בין-אישית בריאה יותר: כל שיעור אני מפנה יותר תשומת לב למס' קבוע של תלמידים. תשומת הלב תהיה לדברים החיוביים שהתלמיד עשה במהלך השיעור. בסוף היום אפשר לשלוח להורים הודעה ולהחמיא על ההתנהגות החיובית של התלמיד. זה יגרום לבניית קשר של אמון בין ההורים והמורה וכמו כן בין התלמידים למורה מכיוון שהם יראו שהמורה שם לב לתלמיד ולא מתעלם מהדברים החיוביים שהוא עושה בשיעור."

"יום העיון בנוסא 'תקשורת מקיבת'
היה מאוזן פורה ומעניין."

למדתי המון דברים חדשים על עצמי ועל החברה שבה אני חיה. אני מקווה שאצליח ליישם לפחות חלק מהדברים שנאמרו. אם אהיה "אטומה" ואהיה בטוחה שאני הכי טובה או להפך, לא אוכל להתקדם לשום מקום. כדי להתפתח וללמוד ואף ליצור סביבה נעימה וחיובית, אני אהיה חייבת להיות פתוחה ולקבל את דעותיהם של הסובבים אותי. לעיתים קרובות אלה יהיו מראה עברי, בעיקר מהסיבה שהם רואים אותי מהצד רוב שעות היום ויכולים לתת לי משוב חיובי או שלילי. במקרים שאני לא מסכימה עם המשוב/הדעה, עליי "לזוז הצידה" או להיות בשהייה, עדיף להימנע מכניסה לוויכוחים ולשיחות לא נעימות. כמו כן, למדתי שעל ידי הפרשנות שאנחנו נותנים לסיטואציות מסוימות, אנחנו יוצרים את הסביבה שאנו חיים בה. בני אדם נוטים להעצים מקרים מסוימים, לתת תירוצים, להתלונן ולהיות בגישה שלילית שלא מועילה ואף מזיקה לאווירה ולחברה כולה. אני מסכימה עם האמירה שכל אחד צריך להסתכל על עצמו ולנקוט גישה חיובית כלפי הסובבים אותו. גם כאשר רוצים לתת משוב/הערה שאינה חיובית, יש דרכים להגיד אותה - על ידי מילים שאינן פוגעניות ועל ידי שימוש בטון דיבור רגוע וחיובי. "תחשוב טוב, יהיה טוב". בחלק השני של היום, ראינו את הסרט "פלא". אני חושבת שזה סרט עוצמתי מאוד! אפשר ללמוד ממנו המון על יחסים בין-אישיים, על כבוד, על שוויון, על סובלנות, על גישה חיובית, על תפקיד המורה, ההורה וכו'. תפקידנו כמורים לבחון ולברר מהם המניעים של התלמידים אשר מובילים אותם להתנהגויות מסוימות. על ידי סבלנות, הקשבה, הכלה ויצירת יחסים הבנויים על אמון וכבוד הדדי אנו בתור מורים נוכל לגלות אותם ואף לסייע לתלמיד להתמודד איתם ובכך גם להוביל אותו להצלחה. לסיכום, אציין כי יום העיון תרם לי מאוד ואף הוביל אותי לחשוב ולהגיע לתובנות חדשות."

"הנער הזה הוא אני"

מאת: רעות כלפון, מתמחה בהוראה

"מרדנית", כזאת הייתי נערה שגדלה בבית להורים גרושים מגיל שנה והגיעה לפנימייה בגיל 15 אחרי ניסיון כושל בשנה שקדמה בשל בעיות התנהגות. נשלחתי הביתה במטרה לשפר התנהגות ולחזור בשנה העוקבת. כך היה ואת הניסיון השני צלחתי, התקבלתי לפנימייה. השנות בפנימייה מלווה בלא מעט משימות ומטלות שהייתי חייבת בהן. את אחד המקרים בהם מרדתי אני זוכרת היטב. שובצתי לעבודה במשק החקלאי בדיר הכבשים ולא הגעתי למשמרת שלי. כבר באותו ערב התייצב מתחת לחלוני מנהל המשק בכבודו ובעצמו וביקש לקרוא לי. תחילה סירבתי ולא רציתי לרדת כלל אך מהר מאוד הבנתי שאין מנוס.

יצאתי מהמבנה, נעמדתי מולו ללא כל חשש מלאת ביטחון והחוצפה שיש בי. "אבי" טרם הכיר אותי באופן אישי. נראה כי חשוב היה לו להגיע ולראות מי בעלת האומץ "להבריז" מיום עבודה במשק החקלאי. בעודו עורך איתי שיחת היכרות קצרה, מציג את עצמו ושואל אותי מדוע לא הגעתי לעבודה היום?

כהרגלי עונה לו: "כי לא בא לי לעבוד בכבשים ולא מתכוונת ללכת לעבוד שם". בעודו מנסה לנהל איתי את השיח בצורה עניינית ומבינה אני עונה לו קצר ובחוצפה.

השיח לא נמשך זמן רב כי מהר מאוד הוא קטע את אופן השיח שניהלתי מולי. יחד עם זאת הבין אולי שהדרך לפצח את העקשנות שלי לא תהיה באופן נוקשה ומעניש אז ניסה לעשות זאת בצורה הומוריסטית כשפנה אליי בקריאה: "הלו באר שבע תירגעי" וחייכתי אליו במבוכה. סיפר לי כי גם הוא בילדותו גדל בבאר שבע וכך מהר מאוד מצא מכנה משותף בינינו, השיח הפך רגוע יותר ושיטפתי אותו קצת על מי אני. הפכנו לחברים הכי טובים. הוא היה האדם שאהבתי והערכתי והוא מצידו דאג לטפח ולקדם אותי כל הזמן, קיבלתי מלגה בתחום העבודה במשק החקלאי, תעודת הצטיינות ואפילו החלפתי אותו כמנהל המשק ביום התלמיד.

"כל מה שילד צריך זה מבוגר אחד שיאמין בו". הוא היה המבוגר המשמעותי עבורי, זה שראה אותי מבעד לכיסוי וקילף ממני את היכולות שהיו חבויות בי.

4 שנים בפנימייה הובילו לשינוי משמעותי שעברתי כשהתחלתי כשלא קיבלו אותי וסיימתי בהצטיינות.

בשלב הבוגר בחיי בו בחרתי את תחום הלימודים האקדמיים הבנתי כי הלב שלי פונה לעולם החינוך. ואז זה חוזר אליי, מתגלים אליי נערים ונערות "כמוני". זה קורה כשאני מתחילה לעבוד כמורה בשנת הסטאג' שלי במסגרת יום לנוער בסיכון. ומדי יום פוגשת אותם ומשתקפת מולי בנערים דמותי כ"כ הרבה פעמים. השיא קורה בתקופת המשבר שיש לי עם נער א'. תחילת השנה הייתה רגועה איתו וחווית הלמידה שלו הייתה חיובית. לקח לי זמן להבין שזה הדפוס, מתחילים רגוע ואז נחשפים הדפוסים שמאפיינים את הנוער בסיכון.

הוא היה "בסדר" עד לשלב מסוים שבו החל את המרד שלון כך זה הרגיש לי.

באופן שיטתי הוא היה מסרב להיכנס למרחבי הלימוד, היה מדבר אליי בחוצפה ובחוסר כבוד, לא לומד, לא משתף פעולה ומעבר לכך היה גורר ומסית נערים אחרים במטרה לשבש את מהלך השיעור.

הקושי שלי מולו הלך וגבר מיום ליום. היו לי ניסיונות לא מעטים של שיח בניסיון להתקרב אליו, למצוא משהו משותף, לגעת בנקודה של הקושי שלו מולי. הייתה גם מעורבות של גורמים בכירים במסגרת תוך שיחות משותפות. בשיתוף עם רכזת ההשכלה הצבנו יעד ברור למבחן כדי שנוכל לסיים את המקצוע שכ"כ מתקשה איתו ושלטענתו זה מה שמקשה עליו ולא מצליח להביא את עצמו.

היו לי רגעים לא מעטים של קושי איתו ובשלב מסוים החלטתי שאני עובדת איתו בצורה אחרת. כזאת מאוד ישירה, לא מגיבה ל"הפרעות" שלו וכל מה שהיה מלווה בכך. ענית לו ענייני מאוד בכל מה שקשור לנושאי הלימוד, הבאת ציוד ועבודה במרחב. תוך כדי שאני מזכירה לו את היעד שנקבע

למבחן והוא ידע כי הגעתו למטרה והשגת היעד תלויה ביכולת שלו לשתף פעולה במרחב. המשכתי לפנות אליו בברכת בוקר טוב, שאלתי לשלומי, בכל ארוחת בוקר פניתי אליו אם רוצה לאכול (יודעת שנוטל ריטלין ולא תמיד יש לו תיאבון). לא אפשרתי לקושי שיש לי מולו לשבש את ההתנהלות היומיומית שלי ואת כוח הרצון העצום שיש לי לעבודה עם הנערים הללו. מרגישה כי העבר שלי חוזר אלי ונותן לי כוח עצום ודחיפה בעבודה איתם. נוכח העובדה שאני כנערה הייתי תלמידה כזאת לא מעט זמן נותן לי את נקודת האור כי כל אחד מהם יכול לעבור תהליך מדהים ואני זאת שצריכה להתמיד ולהאמין בכל אחד מהם.

בוקר אחד הוא היה נוכח בשיעור צפייה שלי עם המנהלת. זה נורא הטריד אותי תחילה אך הוא התנהל כתלמיד היה כמו כולם למד יפה ושיתף פעולה. זה אולי לא הפתיע אותי בשל נוכחות המנהלת בשיעור.

אך מסתבר שזה כן הפתיע. באורח פלא זה לא היה רק בשיעור הצפייה. החל להיכנס למרחב עם קלסר, בעודו יושב בדממה ומחכה להוראות ודפי עבודה, זה כאילו החל עידן חדש מולו. זה נמשך כחודש עד לתאריך המבחן ההתקדמות שלו הייתה משמעותית מבחינתי הן מבחינה לימודית, חברתית ואנושית.

ביום המבחן היה מלא חששות ולא ממש רצה לגשת. הוא ניגש אליי כולו לחוץ וטרוד. הרגעתי אותו מעט והתחלתי מעין שיחת מוטיבציה שהיה זקוק לה. אמרתי לו כי הוא מסוגל ויכול, חזק, מכיר ושולט בידע וזה הזמן להוכיח כי היה שווה להתאמץ ולעבור תהליך. לא רק המבחן עצמו אלא שזה יסגור מעגל אצלו בהתמודדות עם הקושי והפחד. איחלתי לו המון בהצלחה והוא ניגש.

כשיצא מהמבחן ניכר היה חיוך גדול על פניו הוא ניגש אליי ושיתף אותי שהלך לו מעולה. זה היה רגע עצום עבורי רגע בו אני סוגרת מעגל ומקבלת כוח עצום שבו עולה הבנת משמעות העבודה עם נוער בסיכון. מעין המחשה שהתמדה ונחישות הן לא מילים גסות. "אין טיפה החוצבת בסלע אלא מכוח התמדה". משפט שמלווה אותי לאורך כל שנת ההתמחות ומקבל משמעות רבה כל כך הרבה פעמים.

היו לא מעט רגעים כאלה, רגעים של קושי, ניסיון והתמודדות עם מצבים לא מוכרים ולא צפויים. הנוכחות שלי כמורה, הניסיון שצברתי, השיח שלי מולם, הרגשות והרגישות שפיתחתי אליהם נבנו לא מעט עם חוויות משותפות שהתמלאו מזכרונות העבר שלי כנערה. אלה היו הרגעים המשמעותיים ביותר שחוויתי בהם הייתה לי היכולת לראות אותי בכל אחד ואחד מהם. זאת הייתה שנה מעצימה מאוד בה למדתי, גדלתי והתבגרתי. תפיסת המחנך/ המורה תופסת פרופורציה וכיוון, מתגבשת ומתכווננת להמשך. מרגישה שזכיתי לחוות את שנת ההתמחות שלי במסגרת עם נוער בסיכון ולהיחשף לעולם הזה בשלב המוקדם של העשייה החינוכית שלי מה שללא ספק יתרום המון להמשך הדרך שלי בעולם החינוך. בין אם במסגרת פורמלית / בלתי פורמלית.

מורה מנצחת על תזמורת

מאת נופר בן ברוך, מתמחה בהוראה

יום שישי 14.12.18 |

היום הרביעי למסע הוא ערב יום שבת במרקש. סיירנו במלאח - האיזור שבו גרו היהודים. את הסיור סיימנו בבית העלמין היהודי של מרקש. שם פעלנו בהתנדבות לחידוש המצבות שנשחקו וצבענו את האותיות שנמחקו.

בערב הלכנו יחד לבית הכנסת הפעיל במרקש לתפילת ערב שישי, ומשם המשכנו לארוחה ולקידוש בבית משפחת אוחיון שאירחו אותנו ברוחב לב. היה יום משמעותי ומרגש.

יום שבת 15.12.18 |

ביום שבת היה לנו זמן חופשי במרקש. את ארוחת הצהריים אכלנו אצל טיטי שאירחה אותנו ומשם יצאנו להסתובב בשוק הגדול והצבעוני של מרקש. במוצאי השבת ערכנו "זמן קבוצה" ודנו בשיח חופשי בנושאים שונים שעלו - נושאי רוח, דת ויהדות.

יום ראשון 16.12.18 |

ביום השישי למסע ביקרנו בעיר אסוירה, עיר נמל ציורית ומיוחדת. עיר זו חשובה מאוד לעם היהודי - היא אחת הערים היחידות שבהן היה רוב יהודי, כשני שלישים ממנה היו יהודים. היהודים היו סוחרים עם מדינות אירופה ואפריקה דרך הים ונחשבו לסוחרים המלך.

ביקרנו בבית העלמין היהודי בעיר, בקבר של רבי חיים פינטו זצ"ל ובבית הכנסת בעיר שמספרים את סיפור היהודי של העיר. בעיר נולד גם אנדריי אזולאי, יועץ המלך הנוכחי שפועל רבות כדי לשמר את הזיכרון היהודי בעיר.

בערב חזרנו למרקש ונפרדנו בהתרגשות ממשפחת אוחיון שאירחה אותנו בערבים שבהם שהינו במרקש והודנו להם על האירוח החם ועל פעילותם יחד עם הקהילה היהודית בשימור האתרים היהודיים בעיר.

שמענו מאיזק אוחיון את סיפור היהודים במרקש, את סיפור עלייתו לארץ ישראל וחזרתו למרוקו. - היה מרגש מאוד!

יומן מסע בעקבות יהדות המזרח

18-11 בדצמבר 2018 | מכללת קיי בשיתוף מכללת ספיר

יום שישי 11.12.18 |

היום הראשון למסע. נחתנו בשדה התעופה "מוחמד החמישי" בקזבלנקה. שם חיכה לנו המדריך קובי יפרח והוא ליווה אותנו לאורך המסע. משם נסענו לעיר הבירה רבאט. ביקרנו ברבאט בבית הכנסת ע"ש רבי אלעזר דה אבילה, שהיה בן דודו של "אור החיים" הקדוש. בבית הכנסת פגשנו את עבדו, צעיר מוסלמי מהארגון "מימונה קלאב" Mimouna club - ארגון של סטודנטים מוסלמים שמטרתו לשמר את יהדות מרוקו. עבדו סיפר לנו על המימונה המסורתית שהם מקיימים מדי שנה, על החיבור האישי שלו ליהדות ועל שימור זיכרון השואה במרוקו.

היה מרגש לראות צעירים מוסלמים מספרים את הסיפור היהודי. לאחר מכן נסענו לארמון המלך ולמוזילאום - בו קבורים המלכים של מרוקו. בערב נסענו לעיר פאס - אכלנו ארוחת ערב בבית הקהילה היהודית, שם אירחו אותנו כיד המלך.

יום רביעי 12.12.18 |

את בוקר היום השני פתחנו בעיר פאס, אחת הערים עם העבר הדתי והעשיר ביותר בהיסטוריה יהודית מרוקו. בה נבנה המלאח (הרובע היהודי) הראשון במרוקו ואף בעולם. למדנו שההיסטוריה של היהודים בפאס עשירה מאוד ומתפרסת על פני אלפיים שנה. היהודים בפאס חוו עליות ומורדות לאורך השנים - תקופות של שגשוג ופריחה לצד פרעות התריתל (פוגרומים) שבוצעו ביהודי פאס מעת לעת במהלך האלף שנים האחרונות. בבית העלמין היהודי בפאס קיימנו טקס מרגש לזכר הרוגי התריתל ובו קראנו עדויות מהפרעות האחרונות שהתרחשו בפאס בשנת 1912 והנצחנו את זכרם. באותו בית עלמין המשכנו גם לקבר של "ללה סוליקה" וסיפרנו את סיפורה המעורר השראה של הנערה היהודייה שהוצאה להורג מכיוון שלא הסכימה להמיר את דתה ולהתאסלם. לאחר מכן המשכנו לבית הרמב"ם שהתגורר בפאס ואף למד באוניברסיטת אל קראווין, האוניברסיטה העתיקה בעולם שנמצאת בעיר. סיימנו את היום בבית הכנסת העתיק "אבן דנאן".

יום חמישי 13.12.18 |

בבוקר השלישי למסע יצאנו מהעיר פאס לעיר מקנס. במקנס ביקרנו בקבר של מולאי איסמעיל וב"תלמוד תורה" האחרון של מקנס. ביקרנו בבית העלמין היהודי של מקנס ובבית העלמין "כספריה". יצאנו לכיוון העיר מרקש, אליה הגענו תשושים לאחר נסיעה שארכה כשבע שעות בשל מזג אוויר סוער. אכלנו ארוחת ערב בבית משפחת אוחיון והלכנו למלון לנוח לקראת הימים הגדושים שיהיו לנו במרקש הקסומה.

מסע מנהיגות לארצות המזרח

חברי המשלחת מסכמים...

ספיר דור, מכללת קיי

אתמול בבוקר נחתנו בארץ אחרי שמונה ימים במרוקו. משלחת של סטודנטים שיצאה לגלות, לחקור את מורשת של יהדות המזרח ולהעמיק בה. זו מורשת מפוארת שעד היום עושים מאמצים לשמרה.

אם לומר את האמת... כשיצא הפרסום הראשון למשלחת הוא קצת חלף על פניי. לא התלהבתי. אבל ידעתי שיש אנשים שיתלהבו ולכן שיתפתי אותו בין חבריי והמשכתי הלאה בחיי.

כאשר דברים החלו לרקום עור וגידים, אבי בוחבוט יו"ר האגודה סיפר בהתלהבות על מחשבות שהופכות למעשים. שמחתי בשבילו. אבל האמת? ההתלהבות לא דבקה בי. בפעמים הבאות שנתקלתי באבי משפט אחד היה שגור בפיו "מה עם מרוקו?" ולי הייתה תשובה קבועה "זה לא בשבילי. זו גם תקופה לחוצה". הוא אמר שזה בדיוק הזמן המתאים אבל לא לחץ והניח לי עד הפעם הבאה שנפגשנו, ובכל פעם השיחה חזרה חלילה.

באחד הימים הלכנו לחלק יחד תיקים וכרטיסי סטודנט במסגרת התוכנית המופלאה "האקדמיה החברתית" שמתקיימת במכללה. לאחר שסיימנו אבי סיפר לראש ההתמחות שלי בחינוך מיוחד על המשלחת למרוקו ומהותה וגם למירב רז, אחראית קשרי החוץ במכללה. שתקתי והקשבתי. לא יכולתי עוד להישאר אדישה. כשהם סיימו לדבר התקדמנו יחד אבי ואני לכיוון האגודה. משהו בער בי. הבנתי שאם אני לא משתתפת בזה אני מפספסת משהו ענקי. הזדמנות חד-פעמית.

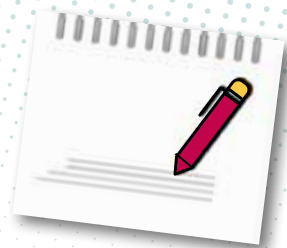
דיברנו על זה. הבנתי שאני לוקחת את זה בשתי ידיים. פניתי למדריכה הפדגוגית שלי והיא אמרה: "אני חושבת שזו הזדמנות ולא הייתי מחמיצה אותה". מיד שלחתי הודעה לאבי והוא החליט שהוא משאיר אותי במתח (חמש הדקות הארוכות בחיי) כי נזכרתי קצת מאוחר. אני זוכרת שירדתי במדרגות הבית לסלון ואמרתי להורים שלי: "אבא אימא, תשפשו את האבק מהדרכון אני טסה למרוקו". והם לא הבינו מאיפה אני נופלת עליהם.. כי כשהם שמעו ממני על המשלחת וניסו לשכנע, הם נתקלו בקיר שלא מוכן לשמוע. הם שמחו והתלהבו. לחברה הכי טובה שלי, אחותי, יפיושה, לא גיליתי. ראיתי בזה עוד הזדמנות חד-פעמית להפתיע ולרגש וכך באמת היה.

אז רק רציתי לומר תודה ענקית. תודה על הזדמנות של פעם בחיים. תודה לאבי שטיפטף לי על מרוקו כמו טיפה עיקשת שחוצבת בסלע – בזכותך זכיתי. תודה להורים המדהימים שלי ולכל מי שדחף ותמך – בזכותם הייתי שקטה ללכת עם הלב שלי. ותודה לך מרוקו שזכיתי להכירך. תודה לקובי יפרח המדריך על ידע אינ-סופי ועל כך שהראה לנו את מרוקו שלו – מרוקו שהיא בית, יהדות, משפחה, יופי, היסטוריה, צבעים, טעמים, נופים, נתינה. הנאה, מעשים. מרוקו שהפכה להיות חלק מכולנו.

במרוקו למדתי שהמסע יכול להיות שורשי – בעקבות משפחה. אבל למדתי גם שהוא יכול להיות נפשי ורוחני בעקבות היהדות ובעקבות עצמנו. כי במרוקו זה לא חשוב אם אתה אשכנזי או מזרחי. במרוקו אתה יהודי. עברתי מסע מדהים, למדתי על עצמי ולמדתי על החלק שיש לכולנו כעם היהודי במרוקו. התרגשתי עם חבריי שמצאו שושלות מפוארות של משפחתם, מסיפורים, ממקומות, מפיוטים, מעומקים ומתובנות שאליהם הגענו בשיחות ומחברויות שרקמנו לחיים שלמים.

תודה לכל מי שהשתתף במסע שלא נגמר – זה לא היה אותו הדבר בלעדיכם, משפחת מרוקו.

מסע מנהיגות לארצות המזרח

יו"ר 17.12.18

ביום השביעי למסע נסענו לכיוון הרי האטלס, שם התארחנו בבית ברברי ובו דיברנו על ההיסטוריה ועל אורח החיים של היהודים שחיו בכפרים בהרי האטלס לצד הברברים המקומיים.

פגשנו את מליכא ובעלה שהזכירו לנו את התה האהוב מבית סבתא וסבא וסיפרו לנו על היהודים שחיו בכפרים הסמוכים ועל יחסי השכנות הטובים בין היהודים לברברים.

כמו כן, ביקרנו בקבר של רבי שלמה בלחנש זצ"ל ודיברנו על פולחן הצדיקים שיש במרוקו.

יצאנו לכיוון העיר קזבלנקה, שם התארחנו אצל הקהילה היהודית לארוחת ערב וסיכמנו את היום בשיח על העלויות לארץ ישראל ועל החוויות שעברו יהודי מרוקו בתקופות אלו.

יו"ר 18.12.18

היום השמיני והאחרון למסע. עזבנו את המלון לאחר ארוחת הבוקר ויצאנו לביקור במסגד של חסן השני. משם המשכנו לביקור בבית הספר היהודי בקזבלנקה "נווה שלום". בית הספר מונה כמאה ושמונים תלמידים יהודים בלבד מגיל גן ועד כיתה י"ב. מנהל בית הספר סיפר לנו על הפעילות של המקום וענה לשאלותינו.

חזרנו לבית הקהילה היהודית לסיכום המסע ומשם יצאנו לשדה התעופה "מוחמד החמישי" מרוגשים, מלאים מחשבות וחוויות שעוד לא הספקנו לעכל עד הסוף.

בשעה 19:10 עלינו לטיסה ממרוקו לפריז ומשם המשכנו הביתה לישראל. ביום רביעי בשעה 04:50 נחתנו בשלום בארץ.

מסע מנהיגות לארצות המזרח

חברי המשלחת מסכמים...

עידן גריב, מכללת קיי

אם מישהו היה אומר לי שאצטרך לנסוע עד הקצה השני של העולם כדי לשחרר את כל מה שעברתי, לא הייתי מאמין! באחד מן הימים הראשונים שנסענו לבית העלמין במקנס, שם ברגע אחד פשוט פרץ הרגשות שלי יצא החוצה בלי שום אזהרה מוקדמת! לאחר כמה ימים שעבדנו ביום שישי בבית העלמין היהודי במרקש על המצבות הגיע עוד רגע שבו הבנתי שכל הטירוף שעברתי בזמן האחרון נגמר. פה הבנתי שכל מה שעברתי כיוון אותי לרגע שבו אני אגיע עד לקצה השני של העולם כדי לגלות את עצמי מחדש, לגלות את החוזקות וגם החולשות שלי, להגיד תודה על מה שיש ולהודות על מה שעברתי! מודה על שבוע וחצי מדהים שבו גיליתי את עצמי מחדש.

אבי בוחבוט, מכללת קיי

החלום הפך למציאות והמסע הייחודי למרוקו הגיע לסיומו - במשך שמונה ימים צעדנו יחד קבוצה של סטודנטים וסטודנטיות בעקבות ההיסטוריה העשירה של יהדות מרוקו והתפעלנו כל יום מחדש. היריעה קצרה מלהכיל את החוויות שעברנו, לכן אכתוב את המילים שפגשנו בדרך - ומאחורי כל מילה נמצאים סיפורים רבים ומלאי משמעות. מסע, זהות, מסורת, סבתא, מלאח, קהילה, שורשים, תריתל, פוגרומים, חיים טובים בשכנות, מלך, קסם, בית העלמין, אותנטיות, קברי צדיקים, ללה סוליקא, הרמב"ם, אנוסים, שימור, כפרים, ברברים, אמונה, ציונות, עליות לארץ ישראל, עיירות הפיתוח, תקווה! היה מדהים, מרגש ומשמעותי - עדיין לא מעכל את הדברים ושוזה הסתיים, כולי תקווה שיחד נצליח להפיץ את ההיסטוריה העשירה והמיוחדת של יהדות המזרח ובכך לאחד את העם!

שקד יחיאל, מכללת ספיר

אחח מרוקו מרוקו, איך אפשר בכלל לסכם את המסע הזה? לפני כשמונה ימים יצאנו משלחת של סטודנטים וסטודנטיות למסע בעקבות הזהות והשורשים של יהדות מרוקו. המסע האישי שלי התחיל מהרצון לחקור ולראות כיצד חיו הסבים והסבתות שלי במדינות ערביות. בתור אחת שיש לה סבא היסטוריון וחובב סיפורים מושבע, שאוהב לדבר ולספר בכל מפגש, הבנתי שכל הסיפורים לא מצליחים להמחיש אפילו פסיק ממה שהיה שם. אמנם המסע במרוקו נגמר, אבל המסע האישי שלי בעקבות הזהות שלי ימשיך לעוד הרבה זמן.

איתן יפרח, מכללת קיי

אחחחח מרוקו מרוקו, כמה שיעורי בית השארת לי... ואיך? איך ככה עברת לי מהר בין העיניים... מי היה מאמין שאי שם בהרים, בכפרים הרחוקים מהערים, גדלו הסבים, הסבתות שלי וכל משפחתם. אני מסתכל ותוהה מה היה קורה אילו הייתי שם בעצמי גדל ולא היכן שאני נמצא היום... תודה לכלל המשלחת שהשתתפה במסע המדהים הזה! אין לי ספק שבלעדיכם זה לא היה אותו דבר בכלל! ייקח לי כנראה כמה ימים לעכל את כל מה שעברנו, חוינו, הרגשנו, שמענו וטעמנו. אך בינתיים חזרנו ארצה, מתאפסים וחוזרים לשגרה. תודה לבורא עולם שהחזירנו בשלום, וכמוכן למרות הכול, אין כמו בבית!

המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי, באר שבע

רח' עזריאל ניצני 6, ת"ד 4301 באר שבע, טלפון: 08-6402886

www.kaye.ac.il